

Ludo Spilovský

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 34
10/2019
9. marec 2019

Cena 1,- €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

MATICI SA VRACIA POVEŠT
DÔSTOJNEJ USTANOVIZNE
Strana 4.

KTO ROZLÚSKNE ORIEŠOK
MINULOSTI PANI ČAPUTOVEJ?
Strana 5.

REZORT SO ŽIVOTNOSŤOU
MINISTRA ŠTRNÁŠŤ MESIACOV
Strana 6.

TRPKÉ OVOCIE VLÁDNUTIA
KANCELÁRKY MERKELOVEJ
Strana 8.

TOURMINÁTOR JE ZALÚBENÝ
- DO FRANCÚZSKEJ ZELENE
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Ešte šťastie, že sa naša futbalová liga nevolá slovenská, ale Fortuna podľa stávkovej kancelárie – a tá podľa rímskej bohyně slepého šťastia. Lebo sotva by človek, neznať pomerov, uveril, že je na zápase slovenskej ligy, keď by tak po rokoch prišiel na ihrisko. Babylon.

Čo už, je to v móde. Veľké mančafy si kupujú hráčov z rozličných kútov sveta – majú na to! Aj tie naše majú na to? A ak majú, nemali prostriedky skôr dať do vlastnej futbalovej budúcnosti? Nebola by to lepšia investícia – nie z morálneho, nie zo športového, nie z národného, ale len z rýdzo obchodného pohľadu: o tri-štyri roky by mohli na talentovanom chalanovi trhnúť niekoľkonásobne viac, čo dali na jeho trenírky!

Odpustíte, nechcem byť staromódnym ani vyjsť na posmech, ale mne sa na posmech skôr vidí dnešný stav. Nedávno v zápase najvyššej slovenskej futbalovej súťaže Dunajská Streda – Slovan boli na ihrisku dovedna piati slovenskí hráči, z toho v najslávnejšom slovenskom klube s hrdým menom Slovan, ktorý tento rok oslaví storočnicu, bol Slovanom iba brankár Dominik Greif. Neuveriteľné. Ale je to tak. Naozaj len o čosi lepšie vyzerá pohľad na základný kader: z dvadsiatich šiestich hráčov je dokonca šesť Slovákov. Ani inde to nie je inak. V zostavách čítate mená Chukweumeke, Marance, Depetris, Kiwiar, Olatunji... Na naše ihriská v každom ligovom kole vybieha sedemdesiat až osemdesiat cudzincov, len v jedinom zápase Trenčína a Senice ich bolo devätnásť. Hrozo.

V Žiline – pravý opak. Iba vďaka tomu mohol z tohto hniezda vyletieť sokolík Milan Škriniar. Aj tejto jari chcú stavať mužstvo výlučne z odchovancov Akadémie MŠK Žilina. Pre najvyššiu súťaž majú tridsať hráčov – dvadsiatich z vlastnej dielne, desiatich z vidieka. Šošoni chcú byť slovenské mužstvo. Aj Trenčania začínajú takto rozmýšľať. Nedávno proti Senici dali do brány devätnásťročného odchovanca Denisa Chudého – a prešli desaťzápasovú šnúru prehľad.

Kus komédia, kus tragédia. Po slovenských ihriskách behajú futbalisti z USA, Nigérie, Holandska, Argentíny... z tridsiatich deviatich krajín – a každý týždeň ich pribúda...

Ján ČOMAJ

V Kovačici devätnásť rokov slávia Medzinárodný deň materinského jazyka Maľbami možno tiež pestovať materčinu

Od našej spolupracovníčky Kataríny PUCOVSKÉJ, Kulpín

Obrazy hovoria univerzálnym jazykom a aj preto v Galérii Babka v Kovačici v Srbsku pred devätnástimi rokmi pod záštitou Unesca maľbami začali oslavovať dvadsiaty prvý február – Medzinárodný deň materinského jazyka. Na tohtoročnom podujatí sa zúčastnili aj ministri rezortov kultúry Slovenska a Srbska Ľubica LAŠŠÁKOVÁ a Vladan VUKOSAVLJEVIČ.

„Usiloval som sa nájsť spojitosť medzi materinským jazykom a insitným maliarstvom. Uvedomil som si, že každý maliar pri tvorbe umeleckého diela uvažuje vo svojom rodnom jazyku a my, keď sa naň pozeráme, si ho vylúčime tou svojou materčinou,“ zauvažoval zakladateľ Galérie Babka Pavel Babka a dodal presvedčene, že slovenská menšina v Srbsku si podľa jeho názoru zachovala takmer tri storočia národnú identitu aj vďaka maliarstvu.

PODPORA PRIAZNIVCOV

Zrejme s touto originálnou filozofiou Pavla Babku súhlasili aj priaznivci a obdivovatelia galérie, tiež partneri zo srbského národného tímu v Spojených národoch a z Unesca, európski komisári pre kultúru, predstavitelia medzinárodných inštitúcií v Srbsku a na Balkáne, ako aj ministri kultúry susedných krajín, ktorí Galériu Babka podporujú v jej oduševnenej práci a v propagovaní jazykovej a kultúrnej diverzity už takmer dve desaťročia. V tomto roku ju svojou účasťou podporili minister kultúry a informovania Srbskej republiky Vladan Vukosavljevič aj ministerka kultúry Slovenskej republiky Ľubica Laššáková. Na ústrednej akadémii v Slávnostnej sieni Zhromaždenia obce Kovačica Ľubica Laššáková hovorila o globalizácii a intenzívnom prenikaní „veľkých“ zahraničných jazykov. Zdôraznila, že treba bojovať za záchranu každého jazyka a Medzinárodný deň materinského jazyka v Srbsku označila

V bohatom programe ministerky kultúry Ľubice LAŠŠÁKOVEJ počas nedávnej návštevy Srbska bola popri rokovaniach s rezortným kolegom Vladanom VUKOSAVLJEVIČOM (v pozadí) najmä účasť na Medzinárodnom dni materinského jazyka a ďalších podujatiach Galérie Babka oduševneného aktivistu Pavla BABKU (vľavo) v Kovačici, medzi ktoré patrila aj folklórna detská svadba.

za „efektívnu a mimoriadne užitočnú aktivitu na šírenie povedomia o slovenskom jazyku a kultúre“ v tejto krajine, ktorá sa stala „jedinečnou príležitosťou na propagáciu slovenského jazyka ako materinského jazyka slovenskej menšiny v Srbsku“.

CÍTLA SA AKO DOMA

Ministerka Laššáková podčiarkla, že sa medzi Slovákami žijúcimi v Srbsku cíti ako doma, a avizovala, že už na budúci rok by sa Medzinárodný deň materinského jazyka mohol usporiadať aj na Slovensku. Minister Vukosavljevič

tiež zdôraznil význam tohto dňa, ktorým chce posmeliť zachovanie lingvistickej rozdielnosti. Jazyk je podľa neho „svojrázne DNA kultúry a kolektívnych emócií. Ak sa nemo dívame na zánik jazykov, dovoľujeme zanikanie niečej kultúry. Treba pestovať význam osobitostí integrovaných do celku“, mieni srbský minister, ktorý sa poďakoval slovenskej ministerke za podporu Slovákov žijúcich v Srbsku so slovami, že Srbsko má toľko slovenských ambasádorov, koľko prislušnikov tohto národa žije na jeho území.

Ústredná celoštátna oslava Medzinárodného dňa materinského jazyka

sa v Srbsku už tradične devätnásť rokov organizuje v obci Kovačica. Na úvod tohtoročných osláv sa prihovoriť riaditeľ Nadácie a Galérie Babka, zároveň aj hlavný iniciátor tohto podujatia v Kovačici Pavel Babka. Na akadémii sa zúčastnili tiež Goran Milašinič, predseda Národnej komisie Srbska pre spoluprácu s Unescocom, a Mateja Norčičová Štamcarová, zástupkyňa predsedu delegácie Európskej únie v Srbsku.

ZNELO SEDEM REČÍ

V programe účinkovali členky dievčenskej speváckej skupiny z Gymnázia Mihajla Pupina z Kovačice, ktorých mottom je My hovoríme v siedmich jazykoch a ktoré aj zaspievali piesne v tých jazykoch. Zaznelo i posolstvo Audrey Azoulayovej, generálnej riaditeľky Unesca. Na záver tohtoročného podujatia v Kovačici bola vernisáž pod názvom Kreativna ekonomika predstaviteľov slovenského insitného maliarstva v Srbsku. Výstavu spoločne otvorili obaja ministri kultúry. Nasledoval kultúrno-umelecký program účastníkov Detskej svadby Memoriálneho strediska doktora Janka Bulíka.

V okrese Kovačica žije vyše päťtisíc obyvateľov, ktorých materinským jazykom je slovenčina, približne štyritisíc ľudí hovorí maďarsky, tritisíc rumunsky a pre asi štyritisíc ľudí je materinským jazykom srbcina. Taká diverzita jazykov na veľmi malom geografickom priestore je skutočným fenoménom a pretrváva už vyše dvesto rokov.

3 OTÁZKY PRE:

historika PhDr. Pavla MIČIANIKA, PhD., vedeckého tajomníka Matice slovenskej

Malá vojna bol mnohoúrovňový konflikt

• V Spišskej Novej Vsi si onedlho – 22. marca, pripomenieme osemdesiate výročie ukončenia Malej vojny a bombardovania tohto mesta. Aká je podľa vás úroveň znalostí Slovákov o tomto slovensko-maďarskom ozbrojenom konflikte?

Úroveň znalostí o celej Malej vojne je v slovenskej spoločnosti veľmi slabá. Je to dôsledok toho, že v školách sa o tejto téme takmer vôbec nehovorí. Pritom išlo o mnohoúrovňový konflikt, dnes aj moderne nazývaný „hybridná vojna“, trvajúci osem mesiacov (od 5. októbra 1938 do 31. mája 1939) v jednom z najkritičnejších historických období moderných dejín Slovenska. Bombardovanie Spišskej Novej Vsi bolo navyše prvým leteckým útokom jedného štátu na územie druhého štátu takmer polroka pred nemeckým útokom na Poľsko!

• Malej vojne sa venuje aj Matica slovenská. Akými spôsobmi chce vedecké ústredie viac popularizovať vojenské dejiny na verejnosti?

Popularizácia slovenských hrdinov padlých pri obrane našej vlasti v rôznych dobách a konfliktoch je novým rozmerom činnosti Matice slovenskej. S pripomínaním hrdinov Malej vojny začal terajší predseda Matice slovenskej. Zhodli sme sa, že Matica slovenská si musí prednáškami a pamätnými tabuľkami pripomenúť aj obyčajných slovenských ľudí, ktorí za Slovensko obetovali svoje životy. Štátne inštitúcie na týchto ľudí zabúdajú.

• Pri tejto príležitosti zároveň uvediete do života monografiu Malá vojna Maďarska proti Slovensku 1938 – 1939. Čo nové a zaujímavé sa v nej môžu čitatelia dozvedieť?

V prvom rade bude pre čitateľov určite zaujímavé celkom nové poňatie danej problematiky. Doteraz totiž historici považovali za Malú vojnu len pár dní bojov na východe Slovenska v marci 1939. V skutočnosti však išlo o mnohoúrovňový konflikt, ktorý zahŕňal psychologickú a informačnú vojnu, diplomatický nátlak až vydieranie, vzdušné provokácie, teroristické útoky a napokon otvorenú vojenskú agresiu horthyovského Maďarska proti Slovensku. Toto všetko prebiehalo na južnom a východnom Slovensku od začiatku októbra 1938 do konca mája 1939. V knihe som využil veľké množstvo doteraz nevyužitých dokumentov (vyše sedemtisíc) a zhruba dvestopäťdesiat autentických fotografií, z ktorých mnohé neboli na Slovensku doteraz publikované.

Zhovárala sa Veronika MATUŠKOVÁ
Foto: archív SNN

V SNN 11/2019
SI PREČÍTAŤE

• Úryvok z knihy Jána Čomaja Zločin po slovensky, ktorú pripravuje Matica slovenská
• Pred sto rokmi nebezpečne vyčítali na Slovensku maďarskí horlivci komunizmu
• Jeden z najväčších neduhov súčasnej svetovej ekonomiky je obrovská zadlženosť

Ústav pamäti národa nezabudol na dvadsiaty piaty február a obeť komunizmu

Niektorí sa mali dobre aj v neslobode

Text a foto: Eva ZELENAYOVÁ

Takmer tridsať rokov sa dvadsiaty piaty február v našej spoločnosti nepripomínal. Kým do novembra 1989 sa tento dátum slávil ako Víťazný február a expremiér Mikuláš Dzurinda ako stredoškôľák napísal o ňom oslavné básnické dielko, od vlnajšieho roka nadobudlo jeho pripomínanie pochmurnejší charakter. Ústav pamäti národa sa rozhodol nezabúdať na dátum, keď sa v našom štáte komunisti oficiálne ujali moci. Vlni prvýkrát si dvadsiateho piateho februára uctili pamiatku obetí komunizmu a tohto roku to bolo opäť.

Pietna spomienka sa uskutočnila pri pamätníku obetí komunizmu na Jakubovom námestí v Bratislave. Pod-

AKTUÁLNE

predseda Správnej rady ÚPN Ján Pálly pripomenul udalosti z februára 1948. Starostka MČ Bratislava-Staré mesto Zuzana Aufrichtová na podujatí zdôraznila, že ona je z OKS. Táto poznámka pri pamätníku obetí komunizmu, ktorých si prišli uctiť obe organizácie politických väzňov – PV ZPKO a KPVS, bola nenáležitá, najmä preto, že nešlo o stranícke podujatie a navyše táto strana organizovala samostatnú spomienku o hodinu neskôr...

Funkcionári organizácií politických väzňov, Ústavu pamäti národa aj viacerí poškodení perzekúciami komunistického režimu počas pietnej spomienky na Jakubovom námestí v Bratislave.

Regionálna kultúra ako jedinečný fenomén – ozajstná duša Slovenska

Podpora folklórnym aktivitám sa zvyšuje

Štefan ZLATOŠ – Foto: Štefan KAČENA

Profesionálne a neprofesionálne folklórne telesá, ale aj individuálni ľudoví umelci sa môžu uchádzať o finančnú podporu. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom projektu Folklór – duša Slovenska podporí aktivity v oblasti tradičnej slovenskej kultúry sumou 1,5 milióna eura. Výzvu vyhlásil Fond na podporu umenia.

Podľa ministerky kultúry Ľubice Laššákovéj je slovenský folklór fenomén, ktorý pretrváva stáročia vďaka svojej vlastnej energii v podobe nadšených podporovateľov a odovzdávania tejto tradičnej kultúry z generácie na generáciu.

■ AUTENTICKÉ ZRKADLO

„Toto umenie môžeme bez akýchkoľvek pochybností nazvať dušou Slovenska, pretože je to autentické zrkadlo života slovenského národa naprieč storočiami. Určite si však zaslúži výraznejšiu podporu štátu, ako to bolo dosiaľ.“ vysvetlila ministerka. Záujem pomôcť tradičnej regionálnej

kultúre a slovenskému folklóru vyjadril aj premiér Peter Pellegrini. Prislúbil zvýšenie prostriedkov na podporu folklóru na dvojnásobok čiastky dvoch miliónov eur. Folklórne súbory sa tak môžu uchádzať o podporu do šesťdesiat tisíc eur, pričom ich povinné spolufinancovanie predstavuje päť percent. Podľa ministerstva sa tieto financie môžu využiť na pokrytie nákladov na vytvorenie nového predstavenia, nákup krojových kostýmov, vydanie CD, ale aj napríklad na cestovné náklady či výrobu príslušných propagačných materiálov. Individuálni umelci môžu žiadať o štipendium vo výške viac ako päťtisíc eur. Všetky

projekty sa musia uskutočniť od prvého júna 2019 do 30. mája 2020. Rozhodovať o nich budú príslušné odborné komisie.

■ ZASLÚŽENÁ POZORNOSŤ

Od hudobných a tanečných súborov až po ručné práce, trhy a festivaly sa ľudové tradície dostávajú do zaslúženej pozornosti. Existuje mnoho amatérskych súborov, ktoré sa prezentujú po celej krajine a po mnohých festivaloch. Skvelý spôsob, ako spoznať minulosť našej krajiny, je prísť na festival alebo trhy tradičných remesiel, čo dáva možnosť vidieť dynamických profesionálnych a amatérskych umel-

Nie je nezaujímavé, že predseda konzervatívnej strany kandidoval do parlamentu na kandidátke liberálnej strany. Aj samotné zadefinovanie OKS je plné paradoxov. Ich konzervatívne hodnoty skôr pripomínajú širokospektrálnu dúhu: zásadovosť, pravdivosť, poctivosť, slušnosť, dodržiavanie písaných aj nepísaných záväzkov a pravidiel. Lenže toto nie je ideologickou podstatou konzervativizmu. Ide skôr o charakterové vlastnosti jednotlivca, hodiace sa do každého stranického prostredia. Pri pamätníku sa predstavil aj prezidentský kandidát František Mikloško. Vyrozoval príbeh jedného zo 71 168 politických väzňov. Ocenil, že ÚPN organizuje takéto podujatie, ale tiež kriticky poznamenal, že obeť komunizmu sa nám nepodarilo sprostredkovať Západu. Predseda KPVS Peter Sandtner konštatoval, že na Slovensku pribúdajú pamätníky politických väzňov a v súčasnosti ich evidujeme stoštyri. Upozornil na skutočnosť, že dnešná generácia je azda posledná, ktorá má možnosť vidieť a stretnúť živého politického väzňa komunizmu. Mnohým sa po rokoch strávených vo väzniciach na sklunku života znovu vracajú prežitá útrapy a trpia znovu. Niektorí sa na spo-

mienkovom akte zúčastnili. Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda upozornil na reinkarnáciu komunistov v súčasnosti, ktorí nehanebne poukazujú na skvelé výdobytky socializmu a nekriticky obhajujú bývalý režim.

„Ktože by si bol v roku 1948 pomyslel, keď videl tých pochodujúcich hlupákov, ktorí celý svoj rozum držali nad hlavou vo forme červenej zástavy, že skončí bez majetku, na desaťročia v žalári či rovno na popravisť?“ povedal na úvod. A pokračoval: „No a majstri pokroku aj s ich červenými zástavami sú späť! Pomaly, nebadane, ani nevieme ako a opäť sú ich plné noviny či internet. A opäť nemajú najmenšie zábrany hlásať svoje hlúposti.“ Ďalej uviedol niekoľko konkrétnych príkladov preto, „aby sme podržali v pamäti verejnosti spomienku na nezmyselný režim a jeho obeť. Robíme tak hlavne preto, aby k niečomu takému, čo sme tu zažili za čias ‚budovania socializmu‘, už nikdy nedošlo. Aby sme upozornili na konkrétnosti aj aby sme ukázali na to, že zločiny sa nedajú len tak ľahko zamiesť pod koberec. Aby sa obyčajní ľudia nemuseli opäť báť o svoj život, ak sa odmietnu pridať na stranu vrahov.“

Autentické „zrkadlo“ slovenského folklóru má rôzne podoby, tóny, zvuky, ornamenty a farby, ale všetky sa na palete národnej kultúry zlievajú do prítlačného, inšpiratívneho obrazu.

cov a odborných remeselníkov priamo pri práci. Aj bez ohľadu na záujem jednotlivca v ľudových zvyklostiach je ich vplyv na súčasné obyvateľstvo Slovenska skutočne mimoriadny. Vplyv ľudových tradícií významne ovplyvňuje národné povedomie. Pripomeňme, že vyššiu podporu tra-

dičnej regionálnej kultúry a slovenského folklóru ohlásila ministerka kultúry Ľubica Laššáková v októbri minulého roka po stretnutí s predsedom vlády Petrom Pellegrinim. Premiér s aktivitou jednoznačne súhlasil a prisľúbil zvýšiť prostriedky na podporu folklóru na dvojnásobok.

VŠIMLI SME SI

Niekoľkokrát sa v týchto našich novinách objavila zmienka o aktívnych prácach pre dlhodobo nezamestnaných, organizovaných samosprávou – údajne aby nestratili pracovné návyky a nezamestnaní si zaslúžili podporu a iné sociálne výhody. Vraj tých pár povinných odpracovaných hodín pri zemetaní dediny, hrabaní listia a nabodávaní odhodných škatuliek od cigariet udržuje v nezamestnaných pracovné návyky – len nevedno aké, ak mnohí z nich v živote nepracovali, a teda ani nijaký návyk sa v nich nemá ako udržať.

Už treba len dúfať...

Vojenské lesy pod Tatrami neničí len podkôrový hmyz, ale aj zimné nájazdy z okolia, najmä z osád. Nijaké opatrenia nepôsobia, škody každoročne rastú, najmä keď zima prítužne. Veľké plochy lesov sa nemenia nie na porubu, ale na hrôzostrašnú krajinu s vytŕčajúcimi kýpťami stromov, ak sa počerným mládencom nechcelo zohnúť. A po celom okolí konáre a vrcholce mladých krásavcov, čo vyrástli zo sadenic alebo náletom po ukrutnej víchrici pred pätnástimi rokmi.

Vojenské lesy a majetky v spolupráci so samosprávami zakladajú výrobnú peliet z prebierky a výrubu. Pomocných pracovníkov pri ťažbe a preriezke budú robiť Rómovia z okolia, vo výrobní peliet takmer výhradne. Dostanú riadnu mzdu a podiel na vyrobených peletách. Pomôžu si nielen oni, ale zamedzí sa tým aj pašovaniu lacných brikiet z Poľska, vyrábaných tam miestnymi výrobnami neodborne, nekvalitne a ešte aj so zdraviu škodlivými lepidlami, ktoré pri spaľovaní zamorujú okolie. Odborne vyrobené pelety horia v pieckach pokojne, na rozdiel od vlhkého a často hrčovitého dreva, čím sa obmedzí aj vysoký počet požiarov v rómckych príbytkoch. Pravda, myšlienka zasiahne len malú časť komunity, veď len vo Veľkej Lomnici žije asi dva a pol tisíc Rómov a v podtatranskom okolí dovedna možno štvornásobok. Niečím však začať treba...

(jč)
Kresba: Lubomír KOTRHA

Za porušovanie zákona o ochrane prírody nastúpia prísne sankcie

Bez prísnych kontrol to už nepôjde

Ministerstvo životného prostredia spúšťa kontroly dodržiavania legislatívy v oblasti ochrany prírody. Začali sa doteraz najväčšie previerky dodržiavania zákona o ochrane prírody a krajiny. Jednotlivé úkony priamo súvisia so stavom riešenia podnetov doručovaných na jednotlivé krajské úrady, odbory starostlivosti o životné prostredie.

Táto iniciatíva prichádza v nadväznosti na Program záchrany hlucháňa hôrneho. Kľúčový dokument na ochranu tohto ikonického druhu slovenských lesov schválil environmentálny rezort na jar minulého roka. Po zsumarizovaní a vyhodnotení zaslaných podkladov vykoná ministerstvo v tejto veci podrobnú kontrolu na vybraných okresných úradoch. „Máme podozrenie, že okresné úrady nepostupujú podľa usmernení Štátnej ochrany prírody SR a ministerstva, preto je nevyhnutné ochranu prírody na Slovensku riešiť systematicky a plošne. A to aj robíme,“ vyhlásil minister životného prostredia László Sólymos.

Lenže nielen nedostatočná ochrana tetra hlucháňa je predmetom nespokojnosti Európskej komisie s plnením povinností Slovenska podľa právneho poriadku Európskej únie. Slovenská republika momentálne čelí celkovo štyrom právnym konaniam, z toho v troch prípadoch hrozí Slovensku žaloba na Súdnom dvore EÚ. V prípade, že sa nepostará o nápravu.

O overení a zhodnotení dodržiavania zákona o ochrane prírody už boli listom ministerstva informované okresné úrady na Slovensku. V prípade potvrdenia subjektívnych

pochybení nie je vylúčené ani vyvodenie právnej zodpovednosti. Teda

ČO INÍ NEPIŠU

Bezohľadnosť, nevšímavosť aj sebeckosť vyháňajú z našej prírody jej najkrajšie tvory... Tetra hlucháňa je žalostný príklad.

rezort bude požadovať od ministerstva vnútra voči zamestnancom okresných úradov, odborov starostlivosti o životné prostredie aj discipli-

nárne konanie. Konkrétne od prijatia programu záchrany hlucháňa hôrneho uplynulo viac ako trištvrte roka. A to by mal byť dostatočný časový priestor, aby sa program prostredníctvom okresných úradov pretavil do konkrétnych krokov.

Ministerstvo životného prostredia za posledného dva a pol roka dobieha pri ochrane prírody množstvo zameškaných krokov. Od roka 2017 vláda schválila trinásť programov starostlivosti o chránené vtáčie územia. V prvom polroku tohto roka poputuje na vládu ďalších päť, pričom štyri programy starostlivosti sa týkajú práve hlucháňa. V roku 2018 boli vypracované programy záchrany hlucháňa hôrneho, tetra a holniaka a sokola červenonohého.

Kľúčovým plošným riešením, ako posilniť ochranu prírody, predstavuje novela zákona. Tá je nateraz v legislatívnom procese – koncom roka sa skončilo medirezortné pripomienkové konanie. Odborníci rezortu aktuálne vznesené pripomienky vyhodnocujú a naďalej sa snažia presvedčiť partnerov o tom, aký význam má zaisťiť účinnú ochranu najcennejších oblastí Slovenska.

Ján ČERNÝ
Foto: Emil SEMANCO

Bitka o mediálny priestor

Eva ZELENAVÁ

Dalo sa to čakať. Šéfredaktorka denníka SME Beata Balogová jeden zo svojich stĺpcov na titulnej strane nazvala Keď cenzorská múmia vlastne už neprekvapuje. Kto teda je tá cenzorská múmia? Podľa Balogovej právo na odpoveď pre politikov. A okamžite sa odvolala na „väčšinu významných medzinárodných organizácií na ochranu slobody tlače. Nekričali by, ak by išlo o nevinnú zmenu, ktorá priniesie viac rozmanitosti hlasov. Lenže táto zmena narušuje editorskú autonómiu...“.

Čo sa stalo?

Poslanec NR SR Miroslav Číž (Smer-SD) vysvetľoval v RTVS dôvody, ktoré viedli súčasnú koalíciu vrátiť do tlačového zákona právo na odpoveď aj politikom. Je predseda nedemokratické upierať nejaké práva istej skupine ľudí. Ale liberálka poslankyňa parlamentu Jana

Kiššová (SaS) oponovala, že politici majú iks možnosti reagovať, a pohotový Ján Budaj, poslanec NR SR za OĽaNO, dokonca odporúčal dotknutým politikom obrátiť sa s reakciou na elektronické siete! Otázka teda znie, prečo sa opoziční politici zastávajú médií, ktoré sa bránia zákonnej úprave práva na odpoveď? Jednoducho preto, lebo súčasná opozícia nie je mainstreamom diskreditovaná. Ak noviny nebudú písať klamstvá o politikoch, nebudú ani žiadosti o odpovede. O čo teda ide liberálnej opozícii a jej mediálnemu zázemiu?

Hektický týždeň po priznaní sa prezidenta SR Andreja Kisku, že po skončení mandátu by mohol ísť do väzenia na sedem až dvanásť rokov, sa téma tlačového zákona javila ako zbytočný ornament v politickej diskusii. Ukázalo sa, že opak je pravda. Okamžite zareagoval

denník SME a politikom odkázal, že „môžu žiadať o odpoveď vo vlastnej réžii“, len nepovedal koho. Podľa Budaja – elektronické siete. Názor podporujúci rozhodnutie koalície nemal kde zaznieť, taký denník totiž nejstojí.

KOMENTÁR

Až do roka 2008 platil tlačový zákon z roka 1966. Očakávalo sa, že nový zákon vyrieši všetky sporné otázky mediálneho prostredia, ale nestalo sa tak. Vtedajší minister kultúry Marek Maďarič o ňom povedal, že ide o veľmi moderný zákon. Až taký moderný, že zabudol definovať, kto je novinár. O právach a povinnostiach novinárov a vydavateľov ani nehovoril. A ak by mal tlačový zákon kopírovať napríklad nemecký, možno by Slovensko zažilo aj bombardovanie podobné tomu v bývalej

Juhoslávii. Tam totiž tlačový zákon ide do takých podrobností, že dovoľuje konfiškáciu periodika.

Počas vlády Ivety Radičovej parlament novelizoval tlačový zákon a vyňal z neho právo na odpoveď pre politikov. Ministrom kultúry bol v tom čase bývalý redaktor televízie Markíza Daniel Krajcer. Do parlamentu sa dostal na kandidátke SaS. Rozloženie mediálneho trhu už v tom čase bolo také, že médiá hlavného prúdu presadzovali liberálny moralizmus a túto hodnotovú orientáciu predstavoval aj práve vzniknutý telerozhlas. Nejestvovala teda obava, žeby liberálne médiá diskreditačnou kampanou ohrozili liberálnych politikov vládnej koalície. Žiadosťami o odpoveď zaplavoval redakcie expremiér Vladimír Mečiar, o ktorom periodiká uverejňovali nepravdivé informácie. Vláda situáciu vyriešila zrušením práva na odpoveď politikom...

Denníku SME nestačí biľagovanie súčasnej vlády za návrh na zmenu v tlačovom zákone, podal si aj SNS, ktorá vraj svoj návrh na vytvorenie „štátnej tlačovej rady alebo niečoho takého (...) odkopírovala od najväčších nepriateľov slobody tlače“. Pochopiteľne, korporátne médiá sa bránia vytvoreniu

regulárnej tlačovej rady SR, lebo oni už tú svoju majú, nesie názov Tlačovo-digitálna rada SR, čo navodzuje dojem, že ide o štátnu tlačovú radu. Lenže tá nevykonáva činnosť na základe zákona o zriadení tlačovej rady, ale len po dohode organizácií personálne a záujmovy prepojených. Ide o Syndikát slovenských novinárov, ktorý v roku 1998 školil novinárov na zmenu vlády. Ďalej o Asociáciu vydavateľov tlače, v ktorej figurujú Petit Press (Sme, MY, Korzár, Spectator...), Perex (Pravda) i Denník N. A v Asociácii na ochranu novinárskej etiky v SR je podpredsedníčkou Klára Grossmanová, prvá podpredsedníčka SSN, členmi sú napríklad Alexej Fulmek (Petit Press) a podobné osoby z liberálneho mediálneho spektra. Pritom sa tvária, že reprezentujú záujmy občanov SR, no presadzujú najmä záujmy svojich donorov. Z takto vzbudovaného mediálneho geta neprejde k čitateľovi nijaká informácia, ak nie je v záujme tohto spoločenstva. Pohnúť s týmto záujmovým kolosom bude veľmi ťažká práca a neobide sa bez tvrdých útokov na každého, kto by chcel mediálny priestor sprístupniť pre každého občana.

Driemoty v teplých kreslách

Ján ČOMAJ

Jedna naša rodinná priateľka „zdedila“ po nebohom manželovi sympatickú úlohu – upozorniť kanceláriu predsedu vlády na významné životné jubileum niektorých slovenskej osobnosti, ktorej by sa patrilo poslať blahoprajný list aj od premiéra. Obyčajne ho i naštylizuje. Neraz mi rozčúlene opisovala, s akou nevdou sa na patričnom sekretariáte stretne. Už si zvykla na to, že tam zamestnané dámy vôbec nevedia, o kom je reč, horšie však, keď oponujú, že to by mal urobiť minister, ktorému jubilant patrí do rezortu. Musí nasledovať výklad, že jubilant je natoľko vážna osobnosť, že si zasluhuje pozdrav aj od premiéra, hoci len na pár riadkov. Stane sa. A aj keď niekedy príde list, ako sa vraví po funuse, ale aspoň príde.

Z tejto drobnej úradnej skúsenosti vyplývajú dve ponaučenia: prvé hovorí o šírke vzdelania na najvyššom úrade, druhé o nevelkom pracovnom nadšení – akási pani

POZNÁMKA

tu núti úradníčky Úradu vlády prepísať akýsi text na premiérov hlavíčkový papier!

Tento banálny prípad bežnej úradníckej obmedzenosti a lenivosti ilustruje stav vyspelosti, presnosti a akcioskopnosti slovenských ministerstiev. Nedávno sme pochválili ministerku Martinu Lubyovú, ako presvedčivo odpovedala na organizovaný atak tlače pri udeľovaní grantov na výskum a vývoj: doviedla dotknutých vedcov pred kamery TA3 a divák sa mohol na vlastné oči a uši pre-

svedčiť, že peniaze nedostalo stádo podvodníkov ani vagón schránkových firiem, ale zapálení učenci nadšení svojím výskumom a radujúci sa z výsledkov. To už je, páni moji, ťažko spochybníť a ešte ťažšie zosmiešniť.

A predseda tlač mohla urobiť! Lebo lajdácki úradníci u pani ministerky nevedia rátať: jeden návrh dostal celkom stošesťdesiat bodov, ale ak ste zrátali čiastkové body, bolo ich len stotridsať. Sice ešte stále mala téma nárok na grant, ale už sa môžete rozlúčiť na kolomaz a nikoho nepresvedčíte, že nejde o podvod, najmä ak takéto počtárske výkony boli v troch či štyroch prípadoch. To na ministerstve nemajú kalkulačky? Po panej, čo body písala na obal ocenenej výskumnej úlohy, to už nikto nečítal, a ak

čítal, nekontroloval? V piatich i šiestich prípadoch boli hodnotenia do písmena, čiarky a bodky rovnaké! To už je vrchol! Rozličné témy, rôzne výskumné práce a doslova rovnaké hodnotenie! Veď to je ideálna nahrávka na smeč každému, kto chce spochybníť ďalšiu akciu pod značkou SNS a obviníť nominantov tejto strany, že ich jediným cieľom je obohatovať sa!

Tridsať rokov totálneho chaosu v registrácii pozemkov. Neuveriteľné. Od čias Márie Terézie to bol veľký problém, ale sa aj rigorózne, komplexne a priebežne spracovával. Združstevňovanie, privatizácia, obrovské terénne zmeny vnesli do toho nový chaos, ale, preboha, čo sa za ostatných tridsať rokov nič v tom nerobilo? Môžu existovať poľahčujúce okolnosti, ale nijaká výhovorka tu neplatí: patriční úradníci na patričných zločkách patričného ministerstva si plnia úlohy pomaly a ledabolo. Len tak sa môže podariť keľasom brať dotácie z EÚ aj na hektáre letiska, smetiska, kúpaliska, ihriska, parkoviska... Len tak mohol s pozemkami kšeftovať aj pán Kiska.

AKO BOLO, ČO BOLO

Jaroslav Hašek je moja srdcová záležitosť. Spolu s Lubom Stančekom sme napísali televízny triptych z Haškových poviedok zo Slovenska, ktorý zrežiroval Miloš Pietor. S Lubom sme išli po Haškových stopách v nebohom Sovietskom zväze. Pobudli sme v mestách, kde bol červenoarmejským veliteľom alebo boľševickej ideológii oddaný novinár. To mu však nebránilo, aby sa po návrate do vlasti v humoreskách typu Veliteľom mesta Bugulmy pozabával na svojich zážitkoch...

Miestni haškologovia sa rozzúrili, keď sme povedali, že „taváriš Gašek“ pil. V literárnom géniovi, ktorý ľahučkým perom dokázal napísať o hocičom, aby mal na pivo, videli boľševika abstinenta. Naše zážitky z haškovskej anabázy sa niesli v bláznivom haškovskom duchu. Realitu dopĺňala nadsádzka v duchu autora, ktorý by v čase našej púte oslávil sté narodeniny. Tak som ich opísal v knižke Spovedné tajomstvo.

Teraz Jaroslav Hašek zavítal do Bratislavy. V Aréne som

sa stretol s jeho Švejkom. Autor scenára a režisér Jakub Nvota začal svoj príbeh zastrelením vydeseného vojačika. Bolo absurdne zbytočné. Prečo? Udialo sa po tom, ako vyhlásili mier. V Haškovi sa vojna

so zabielenými tvármi. Hrli v cirkusovej kapele, predvedli štylizované divadlo s prvkami grotesky, zaspievali aj niektoré pesničky, čo do švejkovského príbehu nepatria, ale dotvárajú kolorit Nvotovho divadla.

pasáže z originálneho Švejka. Pri nich som si spomenul na skvelého prekladateľa Blahoslava Hečka, ktorý tvrdil, že aj Švejka dá preložiť do slovenčiny.

Nvota poslednou pesničkou naznačuje, že Švejka považuje

bestiá a blbcov, keď sa pravda dala povedať len v bláznici. „Blbec“ Švejka ochotne plní najblbšie príkazy, čím vytvára krivé zrkadlo, v akom sa v ešte obľudnejšej podobe javia vyššie postavení blbci a ich blbá doba.

V Aréne zahrali divadlo od slova dívať sa. Hrá sa v čase, keď vojna visí vo vzduchu. Nikto netuší, kto v úzadí pripravuje svojho Ferdinanda, aby mal zámienku na jej rozpúťanie. Možno sa na námestí objaví „vtipkár“, ktorý nebude kričať: „Na Belehrad!“ ale: „Na Moskvu!“ Akurát nová vojna bude iná ako v švejkovských a pošvejkovských časoch. V nej nebudú putovať na front vojenské vlaky. V raketovej dobe sa konflikt do štvrťhodiny rozhorí všade, kde budú nepriateľskí vojaci a ich zbrane. Apropos, kto mi odpovie na otázku: Koľkože máme v Bratislave protiatómových krytov?

Nové postavy Švejka porovnáme s filmovým Rudolfom Hrušínským. V tejto konfrontácii zle dopadol vo Vinohradskom divadle Václav Sloup, ktorý zahral šaškujúceho pajáca. O Švejkoví v interpretácii Labudu ml. sa to povedať nedá. Chvalabohu.

Nielen o Švejkoví v divadle Aréna

Peter VALO

začína slovami: „Tak nám zabili Ferdinanda.“ V Nvotovom scenári to zaznie tiež, to však nie je „sedem gulí“ ako v Sarajeve. Jeho „kvázi“ Ferdinand neumrie po výstreloch atentátnika, zlámu mu väzy, aby sa mohla začať vojna. „Kvázi“ Ferdinand preto, lebo v epizódkach s krčmárom Palivcom, tajným Bretschneiderom, doktorom Grünsteinom, filantropickou barónkou, poľným kurátom Katzom a nadporučikom Lukáčom sekundovali titulnej postave herci a herečky

V deji zazneli verše z Hviezdoslavových Krvavých sonetov. Zarezovali v poslednej scéne, keď stál Švejka v náručí so psikom. Za jeho chrptom spoluherci napichali do podlahy scény spleť krížov, medzi ktorými ustrnuli, sťahy duchovia, v bizare pokrútených pózach. Absurdnosť obrazu uzavrel Švejka pesničkou o klaunovi. Prečo bola anglická, neviem, ale predstaviteľ bratislavského Švejka Marián Labuda ml. ju zaspieval sugestívne, tak ako presvedčivo predniesol

za klauna. Ako ho videl Hašek v poviedkach, ktoré napísal prv, ako sa pustil do slávneho románu? Dovolím si parafrázovať jeho myšlienky: „Švejka si chcel užiť na vojne nejakú srandu. Bol usmiatej, ľubezný, a preto ho stále zavrel. Keď vyšiel z basy, s úsmevom odpovedal na otázku. Potom sa nechal znova zavrieť. Bol spokojný, že z jeho úctivého konania a láskavých úsmevov je úzko všetkým dôstojníkom.“ Čiže recesista hrajúci blbca. Švejka vznikol v čase plnom bl-

Kto rozlúskne oriešok o minulosti najväčšej prezidentskej favoritky? Kaviareň už velebí novú ikonu

Roman MICHELKO – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Celá doterajšia prezidentská kampaň sa akoby redukovala na jednu tému: ako zabrániť opakovaní roka 2004, keď sa do druhého kola prezidentských volieb dostali Mečiar s Gašparovičom. Ako vieme, leví podiel na takomto výsledku mala extrémna arogancia Dzurindu, respektíve SDKU, ktorí si vtedy povedali, že dovolia iným stranám, aby podporili ich kandidáta alebo prijali rolu štatistov. Toto im celkom nevyšlo. Mikloško i Bútor ziskali rovnako po šesť percent a skutočnosť, že sa voľby konali v čase zenitu dzurindovského ožobracovania a rozkrádačky, viedla k jasnému výsledku...

Ako sa ukázalo, nočná mora z tých čias našu pravicu dosiaľ máta, a teda už na začiatku uvažovala o niečom, čo by mohlo pripomínať primárky. Zároveň treba zdôrazniť, že extrémne toxické prostredie dnešnej opozície nedokázalo zo svojho stredného vygenerovať aspoň akú-takú alternatívu, ktorá by bola schopná osloviť širší okruh voličov mimo nekritických straníckych stád. Preto sa prišlo so stratégiou, že keď jeden fór už raz vyšiel, prečo ho nezopakovať. No a začal sa hľadať nejaký klon Kisku. Ako vieme, takýmto klonom sa nakoniec mal stať Robert Mistrík. Keď začína kampaň, bola jeho poznateľnosť sotva jedno percento. To však neprekážalo, ani Kiska nezačínal ako známa osoba. Dobrý anjel bol síce dobrý brand, ale jeho zneužitie na politické ciele bolo trochu riskantné.

Presne taký istý scenár bol pripravený aj v prípade Mistríka. V priebehu leta oblepil Slovensko svojimi bilbordmi a zdalo sa, že to tiež bude stačiť. Vďaka finančnému dopingu sa na chvíľu stal nominálnym lídrom prezidentského pelotónu, ukázalo sa však, že udržať si miesto na čele pelotónu je nad jeho sily. Hodina pravdy prišla v diskusných reláciách, tam sa naplno ukázalo, aký je prázdny a falošný, respektíve že nie je homo politicus, záujem o veci verejné nebol nikdy jeho osobnou vášňou, nežil tým, jeho kandidatura je oveľa viac o tom niečo si dokázať, byť tým, čím ešte nebol. A túto skutočnosť začalo chápať čoraz viac opozičných voličov.

Mistrík pôsobil vždy strojene, len bezducho replikoval, čo mu poradcovia naliali do hlavy. Pri Kiskovi to zjavne stačilo, ukazuje sa však, že pri Mistríkovi nie.

Viaceré prieskumy jasne ukazovali, že jeho drago a ťažko nahobnený náskok sa roztápa ako sneh na marcovom slnku. Okrem toho „mediátor“ Matovič ich 17. novembra na spoločnom obede „donútil“ vydať vyhlásenie, že nebudú konať nezodpovedne a že ak by hrozilo, že „Fico prezlečený za Šefčoviča alebo, nedajbože, Harabin by sa mohli (obaja) dostať do druhého kola, tak ten slabší sa vzdá kandidatúry na prospech toho silnejšieho. Mistrík na túto dohodu pristúpil s ľahkým srdcom, keďže si bol takmer istý, že bude na jeho ošoh. Potom sa však začalo naplno prejavovať jeho konštatovanie, ktoré v decembri v roku 2016 urobil pre Denník N, že na politiku nemá talent. Iste, každému súdnemu človeku je jasné, že ani Kiska

nemá na politiku talent, v roku 2014 to však na zvolenie do funkcie prezidenta stačilo, dnes sa ukazuje že nie.

Priebeh volebnej kampane, najmä však ostro sledované televízne debaty jasne ukázali, že potenciálna štvorica favoritov Šefčovič, Mistrík, Čaputová a Harabin je zložená z dvoch typov ľudí. Na jednej strane síce kompetentne vystupujúci Šefčovič s veľkými skúsenosťami a asi aj zásluhami o Slovensko, vedľa neho vedec a podnikateľ Mistrík, tiež poriadne nabrífovaný svojimi poradcami, čo má hovoriť a ako ma vystupovať. Obom však chýba presvedčivosť, schopnosť osloviť voličov, vyvolať v nich emóciu, vzťah.

Priam protipólom tejto dvojice sa stalo duo Harabin – Čaputová. Ukázalo sa, že obaja disponujú schop-

nosťou osloviť voličov, vytvoriť si k nim vzťah, stať sa ich politickým reprezentantom. Obaja majú zjavny politický talent, pričom Harabin dokáže veľmi efektívne osloviť voličov uznávajúcich tradičné hodnoty, sociálne cítiacich, ako aj voličov, ktorí sú voči Európskej únii kritickí. Naopak Čaputová ako predstaviteľka a podpredsedníčka Progresívneho Slovenska je priam esenciálne slniečkarskou kandidátkou. Jej postoje plne konvenujú bratislavskej kaviarni, úspešne ťaží z nostalgie po svojej predchodkyňi Ivete Radičovej, treba však priznať, že je nielen mladšou, ale aj sympatickejšou a kompetentnejšou verziou Ivety Radičovej. A to je politický kapitál, ktorý rozhodne nemožno podceňovať.

V súčasnosti vstupujeme do „horúceho“ štádia prezidentskej kampane a tam sa ukáže, nakoľko etické či svetonázorové otázky rozhodnú tieto voľby. V istom zmysle je na Čaputovej sympatické, že sa nevyhýba odpovediam ani na veľmi háklivé otázky a pravdivo deklaruje svoje liberálne postoje. Aj vďaka tomu však značne zužuje či limituje svoje šance nakoniec uspieť. Najkontroverznejší je najmä jej výrok, že si vie predstaviť, že sirota by mohla mať lepšie podmienky, ak by ju adoptovala dvojica s rovnakým pohlavím (homosexuálov či lesbiem), než ak by ostala v detskom domove. Je zjavné, že väčšina Slovenska ešte na niečo také (ako adopcie homosexuálnych párov) nie je mentálne pripravená.

Tažko teda predpokladať ďalší vývoj volebnej kampane, ale je možné, že „kultúrne vojny“ sa odtiaľ stanú jej súčasťou. Zároveň je jasné, že okruh favoritov kampane je už uzavretý v trojici osôb Šefčovič, Čaputová a Harabin s tým, že potenciál ďalšieho rastu má najmä Harabin a Čaputová.

Nezodpovedaná ostáva už len jediná otázka. Urobí podobné gesto aj druhá strana? Rozumej, vzdá sa Kotleba kandidatúry na prospech Harabina? Podľa informácií zo zakuľisia, ktoré mám, tento scenár takmer vylučujem. Je však možné, že voliči Kotlebu budú zodpovednejší než ich líder a v deň D a v hodine H budú voliť zodpovedne.

GLOSA

Organizátori (alebo sponzori?) diskusného podujatia pod názvom Masaryk – Tiso – Kiska? si naň lepšie miesto ako bývalé Leninovo múzeum v Bratislave nemohli vybrať. Išlo o nemeckú politickú nadáciu spojenú so Sociálnodemokratickou stranou Nemecka Friedrich Elbert Stiftung, občianske združenie Forforum a Listy, český dvojmesačník pre kultúru a dialóg. Podujatie teda organizovali ľavičiar, no podľa účasti bolo zjavné, že téma zaujala široké spektrum verejnosti.

Hlboké nepochopenie

Trochu zmätočne pôsobila prvá veta pozvánky: „Aký je historický odkaz prezidentov ČSR, SR a ČR pre dnešnú dobu?“, keďže spomedzi uvedených troch prezidentov ani jeden nebol prezidentom ČR! Šteklivo znela aj druhá veta: „Čo by sme si z tohto odkazu mali a čo určite nemali zobrať?“ Lenže na samotnom diskusnom podujatí o tom reč nebola! Diskusiu viedol moderátor Patrik Eichler z Masarykovej demokratickej akadémie a diskutovali Lubomír Fogaš, spoluautor Ústavy SR a bývalý politik SDL, Juraj Marušiak z Ústavu politických vied SAV Bratislava a Pavel Šaradin z Katedry politológie a európskych štúdií FF UP v Olomouci.

Marušiak veľmi podrobne rozobral minulé prezidentské voľby na Slovensku a uznanlivo konštatoval, že Andrej Kiska porazil pravicových kandidátov. Poukázal na to, že bolo najväčšou Ficovou chybou kandidovať v prezidentských voľbách, lebo sa konali v čase, keď mal za sebou dva roky vládnutia po bezprecedentnom víťazstve Smeru v parlamentných voľbách. Istým prevapením bolo jeho konštatovanie, že prezident Kiska sa v spoločenskom aktivizme usiloval nadväzovať na T. G. Masaryka.

Zdĺhavé monológy o prezidentských kompetenciách vnášali nervozitu do publika, lebo diskusia sa neuberala avizovaným smerom. Prednášku o nástupe Andreja Kisku do prezidentského paláca, obdiv nášho prezidenta od hostí z Česka najmä pre jeho demokratické založenie a transatlantickú orientáciu či poznámky na adresu českého premiéra Andreja Babiša, ktorého by nám Česi radi vrátili, viacerí prítomní odmietli a považovali za podvod. Poukázali totiž na fakt, že sa nič nehovorilo o Masarykovi a Tisovi, aj keď to pozvánka sľubovala.

Šaradin sa teda ujal slova a z Masaryka priam vytesal prototyp demokrata. A naopak, Marušiak ako z guľometu chrľil staré známe kliše o zločincovi Tisovi. Mnohých takýto ponižujúci príspevok pobúril, za čo si jeden pán v hľadisku vyslúžil od Marušiake poznámku, že odmietavý prejav je obrazom jeho mentálneho nastavenia. A aby bol obraz biedy slovenskej politickej scény dokonalejší, o to sa opäť postaral J. Marušiak, keď s ľútosťou konštatoval, že na Slovensku nemáme takého osvieteného politika, akým bol Masaryk či Havel, a kde nič nie je, ani smrť neberie.

Eva ZELENAYOVÁ

Rumunsko je na pol roka predsedníckym štátom Európskej únie Dve krajiny vnútri a dve na podporu zvonku

Dušan D. KERNÝ – Foto: archív, internet

Rumunsko je na pol roka predsedníckym štátom Európskej únie a súčasťou trojice, ktorá sa zaviedla po roku 2009. Do konca júna 2019 ho podopierajú ďalšie dva štáty – predchádzajúce predsednícke Fínsko a nasledujúce Chorvátsko. Rumunská schopnosť riadiť zasadania a hľadať kompromisy sa bude týkať takých otázok, akým Únia doteraz nikdy nečelila.

Medzi také otázky patrí odchod Veľkej Británie zo spoločenstva a zároveň príprava na nový rozpočet Európskej únie po roku 2020, vzťahy s „blízkym africkým susedstvom“ a aj rozširovanie Európskej únie o balkánske štáty. Okrem toho v čase rumunského predsedníctva sa budú konať mimoriadne významné voľby do Európskeho parlamentu, ktoré môžu rozhodnúť o zmene skladby či pomere sil v europarlamente.

POCHYBNOSTI NA PRAHU

Pre rumunské predsedníctvo je príznačné, že tieto voľby podľa ministra pre európske záležitosti George Ciambiu treba chrániť pred zásahmi zvonku a pokusmi destabilizovať tak volebné procesy v Európe. Tým sa zrejme myslí Rusko. Je to jeden z hlavných problémov, pravda okrem boja proti dezinformáciám. Už na prahu rumunského predsedníctva vyjadril predseda Európskej komisie Juncker pochybnosti, či Rumuni svojich šesť mesiacov zvládnu a či sú na to vôbec pripravení. To je otvorená otázka. Lenže SNN to viedlo k hľadaniu odpovedí, ako to vlastne v Rumunsku samotnom vyzerá.

Jednu z odpovedí môžeme nájsť v sérii reportáží nemeckej rozhlasovej

stanice Deutschlandfunk. Pod názvom Európska príručná batožina o Rumunsku uverejnila rozsiahle rozprávanie sociológa a novinára Mathiasa Grefratha nazvané Rumunsko balansuje na hrane, kde tvrdí, že Rumunsko má na mále. Je to štát na ďalekom východe Európskej únie, v ktorom polovicu užitočnej pôdy obhospodarujú zahraniční investori, nožnice sú čoraz roztvorenejšie, rozdiel medzi vidiekom a mestom je čoraz väčší a nitky v tomto štáte ťahá z kriminality podozrivý predseda parlamentu. V terajšej situácii rastúceho dopytu po potravinách sú v Rumunsku možnosti, ktoré sú na západe Únie už zväčša vyčerpané. Jeden hektár pôdy stojí štvrtinu toho, čo na Západe. Európska únia platí na plochu jedného rumunského hektára subvenciu stosedemdesiat eur, čo zaručuje pre majiteľa pôdy istý príjem, aj keď príde o celú úrodu alebo vyjde so svojim traktorom na pole iba raz do roka. To je jeden z dôsledkov ničivej poľnohospodárskej politiky EÚ, v Rumunsku sa prepásla možnosť vytvoriť ekologické poľnohospodárstvo založené na vrstve stredných roľníkov, a nie na rýchlych privatizéroch bývalých poľnohospodárskych družstiev, ktorí okrem zisku nemali nijaký koncept.

Problém je v tom, že v Rumunsku žije na vidieku viac ľudí ako v ktoromkoľvek inom štáte Európskej únie – odhady sú štyridsať aj vyše päťdesiat percent všetkého obyvateľstva. Pritom väčšina sa si zabezpečuje živobytie tak, že má jeden-dva hektáre zeme, dve kravičky a zopár sliepok. A tak na poľnohospodárske možnosti bohaté Rumunsko dováža potraviny – od holandských paradajok po dánske bravčové mäso zo západnej Európy, v roku 2016 osemnásobne viac ako v roku 2015. Rumunská nájomná sila pracuje na západonemeckých farmách, odkiaľ do Rumunska putovalo za rok takmer stotridsaťtisíc ošipaných; mäso z Nemecka je pritom lacnejšie ako domáce. Poľnohospodárstvo krajiny tvorí iba 4,4 ročného HDP, a pritom zamestnáva štvrtinu všetkého právoplatného obyvateľstva. Pravda, mestá ako Bukurešť či sedmohradská Kluj sa rozvíjajú prudko, najmä v moderných dátových odvetviach, ale väčšinou sú dodávatelia komponentov.

AKOBY DVE KRAJINY

Úbytok obyvateľstva nie je malý; od roka 1989 tri až štyri milióny Rumunov, pätina právoplatného obyvateľstva, opustilo štát, väčšina z nich natrvalo.

Rumuni prijali predsedníctvo EÚ s nadšením, ale každé nadšenie raz pomínie po konfrontácii s neúprosno realitou – a tá rumunská nie je veru radostná!

Len v Nemecku žije milión Rumunov, vlní ich príbudo deväťdesiat tisíc. V samotnom Rumunsku niet odborníkov, chýbajú desaťtisíce lekárov a okolo dvadsaťtisíc ľudí do zdravotníckeho personálu. Polovička pracovníkov zo stavebníctva je preč, nahrádza ich okolo päťtisíc Vietnamcov...

Sú akoby dve Rumunská – na vidieku vládne nielen chudoba, ale aj osobitný mediálny analfabetizmus, lebo ľudia dostávajú deväťdesiat percent informácií z televízie, a tak ich už človek môže ovplyvniť či podplatiť za desať eur. A potom sú ľudia v mestách, mladí, dobre vzdelaní a rozdiel medzi nimi a vidiekom je stále väčší a väčší. Preto sa hovorí o dvoch krajinách. Ako povedali nemeckému rozhlasovému reportérovi: „My štyridsať – až päťdesiatroční Rumuni sme pravdepodobne poslednou generáciou, ktorá verí, že národ je dôležitý, že národ treba uchovať.“

MALÉ, ALE NAŠE

Absurditky

- Občan, ktorý podniká s úžerou a priznáva daňový podvod, je hlavou republiky. Prítom ju nazýva mafiánskym štátom. Nemali by sme ho teda titulovať pán prezident, ale – krstný otec.
- Kto vie, prečo sa ani jeden z našich prezidentov nepokúsil o reparát.
- Predseda najsilnejšej strany usiluje za predsedáť nadstraníckemu ústavnému súdu.
- Strana, ktorá bojovala za samostatnosť a zakladala štát, nevie ponúknuť kandidáta na jeho prezidenta.
- Vidiecka panička v rokoch urobí z poltucta politikov figúry na posmeh a medzitým zariadi tri vraždy.
- Štát vyznamenáva tých, čo ho nechceli.
- Máme fujačky, valašky, črpačky aj halušky, len ovce nebudeme mať.
- Na protipovodňové opatrenia dávame ročne šesťkrát menej, ako je ročná škoda nimi spôsobená.
- Namiesto riešenia troch potrieb neprispôsobivých občanov – práce, bývania, vzdelania – hasíme ohne v osadách.
- Národný poklad – slovenské lesy, sa stali zdrojom bohatstva bezočivých a štát, stráca pokladu, sa len prizerá.
- Tomu sa vraví perspektívne myslenie: Keď nám chýba tisíc lekárov, prijmeme o stoosemdesiat medikov viac, z ktorých budú atestovaní doktori o desať rokov.
- Namiesto výstavby novej univerzitnej nemocnice platíme stráženie opustených kostlivcov na Rázsochách.
- Naše ľahké zbrane sa predávajú všelikomu, aj vojskám ISIS, ale pre policajtov kúpime pistole za doláre.
- Pani, čo má sotva maturitu, prednáša, ako má vyzerať rigorózná práca.
- Poslanca bičujú, že si pri zamestnaní v Národnej rade SR veselo podniká, prítom niektorí ministri v daňovom priznaní uvedú príjem z podnikania, ako je ich ročná mzda.
- Psí hlas do neba nejde, povedal si jeden z nich, keď dočítal tento stípiek.

Ján ČOMAJ

Školstvo potrebuje menej politizácie, viac odbornosti a dlhodobý program výchovy a vzdelávania

Rezort so životnosťou ministra štrnásť mesiacov

Zhovárал sa: Ľudovít ŠTEVKO – Foto: archív M. L.

Na citlivom poste ministerky školstva stojí už osemnásť mesiacov historicky prvá odvážna žena z vedeckého prostredia. Bez odvahy na čele tohto rezortu so širokým záberom sa v časoch nevyberavých politických útokov a zastrahovania nezaobíde ani odborne skvele pripravená žena, akou je bezpochyby ministerka školstva, vedy, výskumu a športu Martina LUBYOVÁ.

• **Široký záber vašej činnosti a úspechy, ktoré ste dosiahli vo viacerých oblastiach vedy aj riadiacej práce, vás predurčovali na sľubnú vedeckú kariéru. Vy ste však prestúpili zo Slovenskej akadémie vied jednou nohou aj do politiky, pretože do funkcie ministerky školstva zasahuje aj politika alebo presnejšie politický boj. Prečo ste sa rozhodli vyskúšať si túto cestu?**

Počas asi tridsaťročnej kariéry som sa nezaoberala celý čas vedou. Venovala som sa jej v deväťdesiatych rokoch a potom po roku 2010, ale medzitým som pôsobila najmä na profesionálnej manažérskej pozícii i na medzinárodnej úrovni, lebo som pracovala v rámci sekretariátu OECD a v niektorých iných zahraničných inštitúciách. Najväčšia časť mojej práce bola v službách OSN, kde som vyše desať rokov pracovala v Medzinárodnej organizácii práce. V súvislosti s touto prácou som pôsobila v južnej Ázii, Indii, Nepále, Pakistane, Srí Lanke, Bangladeši, Maldivách, Iráne a odtiaľ som sa dostala do Moskvy, kde som sa stala riaditeľkou subregionálneho úradu ILO. Ten zahŕňal okrem piatich stredoázijských krajín aj tri štáty južného Kaukazu, Rusko a Bielorusko. To znamená, že vo veľkej ucelenej časti môjho pracovného života som sa venovala najmä riadiacej manažérskej činnosti v medzinárodnom prostredí.

• **Na základe týchto skúseností ste sa rozhodli pracovať v exekutive?**

Keď som sa v roku 2010 vrátila na Slovensko do Prognostického ústavu SAV a začala som sa zaoberať opäť vedeckou činnosťou, znova som pôsobila v rôznych riadiacich funkciách. Najprv som viedla Centrum excelentnosti; pani riaditeľka ma v tom čase požiadala, aby som bola jej zástupkyňou. Neskôr som sa stala riaditeľkou ústavu a po tom, keď prišla výzva spájať ústavy kvôli transformácii, stala som sa riaditeľkou nového centra zlučujúceho tri ústavy. Čiže opäť sa mi začala lepíť na päty riadiaca práca. Po skončení riaditeľskej funkcie v centre ma zvolili do predsedníctva Slovenskej akadémie vied, odkiaľ som odišla do súčasnej ministerskej funkcie. Pripadlo mi to ako progresívny nábeh k vyššej miere zodpovednosti. Bola to pre mňa aj profesionálna výzva, pretože som vnímať v našom školstve i vo vede množstvo problémov, ktoré treba systémovo riešiť a zlepšovať.

• **Po tom, čo ste zažili na čele tohto rezortu, neľutujete svoje rozhodnutie?**

Neľutujem, ale pravda je, že som nečakala až takú mieru útokov a politizácie. Veľa informácií je dezinterpretovaných a v ostatnom čase má politizácia a útoky rastúcu dynamiku s tým, ako sa blížila voľba.

• **Neboli ste prvá ministerka, ktorú chcela odvolať parlamentná opozícia. Samozrejme, dalo sa čakať, že to bude v rámci nezmyselného politického boja neúspešný pokus. Nie je chybou nášho ponovembrového vývoja, že sa dosť často striedajú ministri na takých spoločenských postoch ako minister školstva či zdravotníctva? Nechýba tu kontinuita? Niekedy sa zdá, akoby sa s príchodom nového ministra začínalo všetko odznova.**

Rozhodne je na škodu vecí, že ministri sa tak často menia. Zráta som, že od roku 1989 je priemer zotrvania ministra školstva vo funkcii zhruba štrnásť mesiacov.

• **Takže vy už nadsluhujete.**

Áno, už som tu osemnásť mesiacov a som na to pyšná. Naozaj je škoda, že

Ministerka LUBYOVÁ je všestranne disponovaná odborníčka s vynikajúcou manažérskou výstavou, ktorú prínosne uplatňuje pri riadení rezortu školstva.

sa ministri striedajú ako na bežiacom páse. Keď vidíte, aký obrovský je tento rezort, kým zistíte, čo ste zdedili, aké sú tu vzťahy a čo treba robiť, už vás odvolávajú alebo končíte vo funkcii. Ťažko sa robia dlhodobé reformy. Napriek tomu si myslím, že za pomerne krátke obdobie môjho pôsobenia v tomto rezorte sa nám podarilo veľa zásadných vecí. Presadili sme strategický desaťročný Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania, predložili sme nové zákony, napríklad o zvýšení kvality vysokých škôl, na základe ktorého práve zriaďujeme novú nezávislú akreditačnú agentúru. Pripravili sme nový zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch, výrazne sme zvýšili platy pre všetkých pracovníkov rezortu, zaviedli sme zmeny v plánovaní výkonov stredných škôl, doriešili sme situáciu osemročných gymnázií, širšie sme otvorili duálne vzdelávanie a podobne.

• **Keď sme mali kvalitné školstvo na úrovni doby, o tom málokto pochybuje. Nestratila sa kontinuita s tým, čo bolo dobré?**

Do veľkej miery áno. Svedčí o tom aj fakt, že v minulosti k nám chodili ľudia zo zahraničia, napríklad aj z Fínska, ktoré nám dnes dávajú za vzor, aby sa inšpirovali našou vzdelávacou sústavou. Naš vzdelávací systém mal vysokú mieru rovnostárstva – prístupu ku kvalitnému vzdelaniu pre všetkých, a to dnes nemáme. Dnes je ten systém dosť segregovaný, má nevyváženú úroveň kvality. Veľmi zaujímavým javom testovania pätnásťročných (PISA) a dospelých (PIAAC), ktoré robí OECD vo všetkých krajinách sveta, je, že sa u nás postupom času výsledky mladých nezlepšujú, ale na druhej strane dospelí dosahujú v rámci testov vynikajúce výsledky. Znamená to, že výborné výsledky dospelých poukazujú na kvalitu predchádzajúceho vzdelávacieho systému, zatiaľ čo slabšie výsledky pätnásťročných poukazujú na úpadok kvality vzdelávania v ostatných desaťročiach. Preto v Národnom programe rozvoja výchovy a vzdelávania naberáme iný kurz – smerom k inkluzívnemu vzdelávaniu, čiže kvalitnému a modernejšiemu vzdelávaniu dostupnému pre všetkých, podobne ako je to vo Fínsku.

• **Čím je fínsky model školstva pre nás zaujímavý? Dá sa automaticky preniesť?**

Fínsky model by sme nemali automaticky replikovať ako celok, ale základná koncepcia a niektoré črty tohto modelu sú pre nás inšpiráciou. U nás sa výsledky spomínaného testovania PISA prejavujú veľkými rozdielmi v regiónoch, rozdielmi medzi deťmi z rôznych sociálnych skupín. Okrem toho máme u nás pomerne liberálny, segregovaný systém školstva, máme rôzne typy špeciálnych škôl pre vybrané a menej vybrané deti, pre nadané a menej nadané deti. Vo

Fínsku neexistuje takáto segregácia, špeciálne školy existujú v menšom rozsahu pre najviac znevýhodnených. Nadané deti sa učia v klasických školách stredného prúdu, kde ich dokážu rozvíjať spolu s ostatnými. A tamojší pedagógovia nie sú považovaní za šedivú masu, ale práve oni sú nositeľia inovácií. Toto je smer, ktorým potrebujeme postupne kráčať, aby náš systém nadobudol potrebnú kvalitu. Zdôrazňujem slovo postupne, pretože tieto zmeny si vyžadujú vybudovanie potrebných kapacít, aby sme proces zvládli bez problémov.

• **Na našom relatívne malom Slovensku máme tridsaťšesť vysokých škôl, pomaly v každom okrese meste je vysoká škola, kým napríklad v Dánsku, ktoré je v počte obyvateľov porovnateľné s nami, ich majú iba deväť. Nie je pes zakopaný aj v tom, že sa vo vysokom školstve preferuje kvantita nad kvalitou?**

U nás vznikajú vysoké školy na základe zákona, teda nezriaďuje ich ministerstvo, a tak nám na Slovensku vzniklo aktmi parlamentu za uplynulé desaťročia veľa vysokých škôl. Som však rada, že napriek zložitosti politickej situácie sa práve nám podarilo uviesť do života nový zákon o kvalite vysokoškolského vzdelávania, ktorý predpokladá založenie nezávislej akreditačnej agentúry. Od nej si sľubujeme zvýšenie kvality a optimalizáciu štruktúry vysokých škôl.

• **Bude ťažké zaviesť integráciu v našich podmienkach?**

Opäť by to muselo ísť cestou zákona. Usilujeme sa už teraz nabádať vysoké školy, aby sa integrovali dobrovoľne, napríklad systémom vytvorenia akýchsi konzorcií. To znamená, že by školy nestratili svoju právnu subjektivitu, ale už by tvorili celky, ktoré by mali z hľadiska medzinárodných ratingov lepšie pozície.

• **V oblasti školstva bolo vo vašom rezorte doteraz najvýznamnejšie prijatie Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania. Už ste sa o tom zmienili. V čom spočíva táto systémová zmena?**

Po prvýkrát v histórii Slovenska bol prijatý na úrovni vlády strategický dokument, ktorý má časový horizont desať rokov, má konkrétne opatrenia, rozpočet a časový rámec. V školstve sa žiadna zmena nedá urobiť zo dňa na deň, z roka na rok. Doteraz boli buď schvaľované programy na krátke obdobie, alebo boli vypracované dlhodobejšie stratégie, ktoré však zostali iba na papieri a nemali oficiálne krytie. Schváleniu národného programu predchádzali veľmi ťažké diskusie s ostatnými rezortmi, pretože sme neboli zvyknutí schvaľovať záväzný dokument presahujúci dve volebné obdobia. Sme hrdí na to, že sa nám to podarilo. Máme už operačný rámec, na ktorý

môžu nadväzovať ďalší ľudia, ktorí prídu po nás, lebo už majú nastavené konkrétne výpočty, prognózy, rozpočtové dosahy. Budú vedieť, akým spôsobom majú modifikovať svoje ciele, ak sa tak rozhodnú. Celé desaťročné obdobie máme rozdelené na päť dvojnásobných akčných plánov. Preto môžeme projektovať dopredu aj vývoj miezd. Máme v pláne dobehnúť najvyspelejšie krajiny OECD v pomere plátov učiteľov k platom vysokoškolsky vzdelanej populácie. Máme k dispozícii prognózy, ako treba platy učiteľom každoročne zvyšovať, aby sme dosiahli stanovený cieľ do konca programu – do roka 2027. My sme garantovali najvyššie zvýšenia o dvakrát šesť a dvakrát desať percent. Ak tí, čo prídu po nás, zachovajú menší, ale sústavný rast, mali by sme dosiahnuť priemer OECD ku koncu implementácie národného programu.

• **Prikladom politizácie niektorých otázok, patriacich pod váš rezort, bola aktivizácia opozície pri transformácii Slovenskej akadémie vied a pri pridávaní stimulov.**

Žiaľ, tá negatívna medializácia bola založená na mýtoch a klamstvách. Opozícia sa napríklad snažila presvedčiť verejnosť, že kritériá pre eurofondy a stimuly mali byť rovnaké, čo vôbec nie je pravda. Pri stimuloch boli odlišné kritériá, ktoré schválil parlament v zákone už v roku 2009 podľa transpozície európskeho nariadenia. Ide o to, aby sa aj na Slovensku podporili nové činnosti, budúce vedecké pracoviská, čiže to nemusia byť len firmy s dlhoročnou existenciou. Problém s dezinterpretáciou informácií v médiách bol napríklad aj pri transformácii Slovenskej akadémie vied. V tomto prípade po všetkých politických motivovaných protestoch Generálna prokuratúra SR nakoniec potvrdila, že neboli splnené podmienky na registráciu a nemohli sme ich registrovať. Verejnosť si však podnes myslí, že Slovenskej akadémii vied sa odobral majetok. V skutočnosti ho mala získať od štátu.

• **Pri stimuloch bol teda dôraz na nové aktivity, aby vznikli aj nové pracovné miesta, aj nové kapacity?**

Presne tak. Inými slovami, podpora má ísť na nový výskum, ktorý teda logicky nemá históriu, alebo sa majú rozšíriť už existujúce kapacity. Každá prezieravá krajina sa usiluje vo svojich podnikateľských kruhoch takéto veci podporovať, a práve na to sú určené stimuly. Zároveň by som chcela zdôrazniť, že sme pri pridávaní stimulov neporušili nijaký zákon, riadili sme sa striktné dikciou zákona. Všetko, čoho sme boli svedkami v médiách i parlamente, vnímam v intenciiach politickej kampane a je naozaj škoda, že výsostne odborné a dôležité témy sú atakované neférovou politicky. Predstavte si, kto si tu ešte trúfne rozdeľovať prostriedky na vedu, keď je to vždy taká traumatická záležitosť spojená s odvolávaním ministra? Teší ma však, že veľa ľudí, najmä z vedeckého prostredia, ma podporilo.

• **Vzdelávanie je beh na dlhé trate. Čo by ste chceli v tejto oblasti docieľiť do konca volebného obdobia?**

Určite chceme zvyšovať platy o desať percent, tak ako je to uvedené v programovom vyhlásení vlády a v Národnom programe. Chceme tiež zvýšiť platy začínajúcim učiteľom. Pripravujeme zároveň nový zákon o odborných a pedagogických zamestnancoch, ktorý prináša systémové zmeny, nový kreditový systém, po novom sa formuluje postavenie učiteľa. Samozrejme, máme veľa ďalších plánov, cítim však, že s blížiacimi sa voľbami sa zásadné veci presadzujú čoraz ťažšie. Ale nevzdávam sa.

Ukrajina i svet si zaslúžia poznať pravdu o strelbe a obetiach na Majdane

Nebeská sotňa zostáva nemým mementom

Text a foto: Martin JARINKOVIČ

Ukrajina sa v čase od 18. do 21. februára 2019 zahalila do smútočných farieb. Naši východní susedia si v týchto dňoch pripomínali tragické vyvrcholenie prevratu na Majdane spojené so strelbou v uliciach Kyjeva, ktorej padla za obeť vyše stovka účastníkov demonstrácií, tzv. „Nebesná sotňa“. Ani päť rokov od revolučných dní nestačilo na riadne vyšetrovanie tohto otrasného prípadu masovej vraždy. Dočká sa ho niekedy vôbec Ukrajina i svet?

Naším čitateľom isto netreba zvlášť pripomínať udalosti spred piatich rokov, ktoré sme na Slovensku sledovali veľmi pozorne. Sám som vtedy presedel nad internetom celé hodiny a sledoval priamy prenos najživnejšej z radu farebných revolúcií. Majdan sa stal ukázkovým príkladom, priam symbolom schém používaných pred ním aj po ňom na odstraňovanie nepohodných štátnych režimov.

SYMBOLICKÝ ORTIEĽ

Svojským úvodom k spomienke na piate výročie udalostí na Majdane, ktorým súčasný režim chce

Kyjev po tieto dni, keď si jeho obyvatelia pripomínajú piate výročie dramatických, tragických dní na Majdane.

obvineniami vyrukovala minulého roka kontroverzná poslankyňa Nadija Savčenkova, netrvalo dlho a skončila za mrežami za údajnú prípravu štátneho prevratu a podľa všetkého sa z väzenia nedostane, kým bude súčasný režim pri moci. Pre čitateľa nebude zrejme veľkým prevrpením informácia, že súčasnému režimu v Kyjeve je bližšia verzia, podľa ktorej (tak ako je ostatne na Ukrajine už dlhší čas zvykom) za strelbou stoja ruské tajné služby, ktorú prezentoval v ívovských novinách Vysokij zamok advokát rodín Nebeskej sotne Vitalij Tytyč.

MEDIÁLNA ZÁPLAVA

Ukrajinské médiá boli počas celého týždňa plné diskusií politikov, politológov i analytikov, rozhovorov s pamätníkmi či dokumentárnymi filmov a autentických záberov spred piatich rokov. Dosluhujúci prezident Petro Porošenko, ktorý si robí nádeje na ďalšie zvolenie, ako inak, výročie využil aj vo svojej predvolebnej agende a privaloval si na pomoc predsedu európskej rady Donalda Tuska. V rámci širokej medializácie mala táto kamarátska návšteva Kyjeva demonštrovať úspešnosť Porošenkovho kormidlovania krajinou. Ukrajinské médiá hlavného prúdu s nadšením dookola omieľali Tuskov „eurospeak“ plný fráz o tom, že Ukrajinu netreba učiť, čo je Európa,

ale naopak od Ukrajincov by sa mali všetci učiť, čo je to byť Európanom. V tejto súvislosti len podotknem, že málokto v rámci komentárov tejto udalosti obrátil pozornosť na detail z Tuskovho prejavu vo Verchovnej rade Ukrajiny, v rámci ktorého upozornil na nutnosť vystrihať sa pred krajným nacionalizmom. Toto jemné diplomatické upozornenie môžeme interpretovať aj ako náznak postupnej zmeny kurzu Bruselu, ktorý Kyjevu dosiaľ vzhľadom na vyššie záujmy toleroval velebenie Stepana Banderu. Zakrátko teda môže prísť očakávaný moment, keď Brusel jasne povie dosť bolo Banderu. To si však v Kyjeve zatiaľ zrejme nevelmi uvedomujú.

účastníci zapálili sviečky vyskladané do podoby anjela, a mestská rada pred historickou radnicou umiestnila výstavu pripomínajúcu revolučné dni. Plagatiky s podobizňami hrdinov „Nebesnej sotne“ sa objavili dokonca aj vo výkladoch obchodov a predajni. Spoločným znakom týchto podujatí bola však nízka účasť verejnosti, čo signalizuje, že heroický mýtus majdanskej revolúcie sa medzi obyvateľstvom pomaly stráca pod záplavou nových starostí, existenčných problémov, ako aj v dôsledku postupnej samokompromitácie vodcov Majdanu, ktorí už stihli ukázať, že nie sú oveľa schopnejší (skôr naopak) a čestnejší ako ich zosadení predchodcovia.

Pravoslávny pop žehná zasahujúcim príslušníkom bezpečnostných síl, z ktorých sa ojedlho stanú obeť bezprecedentnej masovej vraždy – tá ani po piatich rokoch nie je objasnená – kto inicioval strelbu v uliciach ukrajinského hlavného mesta a kto boli strelci, čo zabíjali aj nevinných civilistov?

Popri médiách si výročie pripomínali aj spoločenské, veteranské a mimovládne organizácie, orgány verejnej správy a samosprávy rôznymi spomienkovými podujatiami po celej Ukrajine. Školáci v školách vystrihovali anjelíkov.

PIETNE AKTY

V Kyjeve sa uskutočnilo kladenie kvetov a sviečok k pamätnému memoriálu „Nebesnej sotne“, ako aj pochod mestom na počesť zavraždených. Spomienkové podujatie pod názvom Hrdinovia neuemierajú sa uskutočnilo aj v historickej metropole západnej Ukrajiny pod sochou Tarasa Ševčenka, kde

Prezident Porošenko síce v predvolebnej kampani dookola opakuje, ako sa krajina po Majdane úspešne rozvíja, bežný občan mu však zrejme pri konfrontácii s vlastnou peňaženkou veľmi neverí. Dochádza tak k logickému vývoju, keď po fáze veľkého nadšenia začínú ľudia pod skúsenosťou z porevolučného vývoja cítiť sklamanie a cítia sa podvedení sľubmi o krajších zajtrajškoch, na ktoré sa nechali tak živeľne nalákať. Tak sa končia revolúcie. Ostáva len veriť, že v záujme pravdy sa raz objektívne a hodnoverne prešetří i dokáže, kto stál za strelbou na Majdane. Toto poznanie si zaslúži nielen Ukrajina, ale aj svet.

FEJTÓN

Po tom, čo Jusko očistil dubáky, ktoré mu pri rozlúčke s hubárskou sezónou venoval jeho priateľ Peter, utvrdil sa v tom, že do svojich vzťahov už konečne musí viesť poriadok. Pretože ak by sa Peter sám neozval, mohlo sa stať, že nepríde ani na to, keby sa celkom stratil. A nielen z jeho života. Keď mu o niekoľko dní Jusko zavolať, dohodli sa na stretnutí. Znovu v Petrovej malej obci, aby sa bližšie zoznámil s prostredím, kde žije. Lebo o tom, ako sa vedie ich rodinám, si navzájom povedali pri zamykaní hubárskej sezóny. Pri kávičke sa Jusko dozvedal, že v obci majú obecný úrad, školu, kostol, krčmu a knižnicu. Len ľudí tu žije málo. Kedysi ich bolo okolo tisíc. A dnes, škoda hovoriť, necelých šesťsto. Prevažovali takí ako oni dvaja. Aj si hneď precvičili pamäť pri známej básni Sama Chalupku Turčín Poničan... Pravdaže, celú si ju už nepamätali, ale kto by nepoznal tieto verše? „Ludia boží, utekajte, zajať Turkom sa nedajte, a čo mladé – zutekalo, a čo staré –

nevládalo.“ Ako potvrdil Peter, šťastie, že v dedine zostalo aj pár mladých. Lenže s populáciou to išlo dolu kopcom. Nedávno starosta dokonca zorganizoval pre nich zábavu, aby sa viac zblížili, ba nádej sa, že by sa tým možno zdvihla aj populačná krivka. „A čo mys-

brat, im neprekážalo?“ kritizoval počínanie mladých Peter. Pri predstavovaní miesta, kde žije, Peter spomenul aj to, že na ďalšiu svadbu to zatiaľ v obci nevyzerá. Susedov Martin by sa sice mohol ženiť, aj má frajerku v meste, ale ktovie, ako to bude, keď dnes je

z jamiek. Jusko si spomenul, ako bol nedávno na šampiňónoch v jednej malej obci okresu. Vystúpil z vlaku a s košíkom sa vybral na miesto, kde sa kedysi pášili družstevné kravy. Tam sa od jedného starkého dozvedel, ako v obci žije vyše polovica prevažne starých ľudí a Rómovia, medzi ktorými prevládajú mladi. „Ak tu prídete o desať rokov, ani to nespoznáte...“ povzdychol si stary. „U nás máme tiež svoje starosti,“ rozhovoril sa Peter. A uviedol, ako sa každý týždeň zberá do knižnice a tam do ruksaka ukladá zo desať kníh. Dorke v knižnici sice hovorí, že toľko prečítať je nad jeho sily a vo svojom veku ani tak dobre nevidí. Keď sa minule dokonca postťažoval, že knihy sú aj ťažké, vymenila mu romány za útle knížky básni. A keď ešte stále robil drahoty, uvarila mu čaj, pohľadila ho po tvári a usmiala sa. „Pochopil som, že keď si nebudem pravidelne požičiavať knihy, zrušia knižnicu. A tak sa obetujem pre obec.“ Len si už musí vyberať knihy, z ktorých by za týždeň aspoň jednu prečítal. Keď sa priateľa lúčili, dohodli sa, že sa najbližšie stretnú u Juska aj so svojimi polovičkami.

Obeta pre dedinskú knižnicu

Marián ŠIMKULIČ

líš, ako sa to skončilo?“ opýtal sa Peter priateľa. „Asi tak ako v meste. Chlapci popíjali pri šenku a dievčatá tancovali navzájom. Ak sa im vôbec ešte chcelo tancovať...“ Jusko sa vytasil s nedávnou skúsenosťou, keď išiel s jedným známym na pivo do nobl podniku. Bolo plno, ale našli si voľné miesto. Všade okolo sedeli dievčatá, popíjali akýsi drink a ťukali do mobilov. „Ešte sa im ani ústa nechcelo otvárať, čo? A to, že ich všetkých sleduje Veľký

taká móda, že mladí sa skôr dopracujú k potomkom ako k svadbe. Susedovi, a najmä jeho ženičke, by odľahlo, keby tá synova filfena z mesta porodila. So svadbou či bez nej, len nech si ešte za života môže pomôcť vnúča... Nehovoriac o tom, že mladí by mohli žiť v obci, veď voľných domov je tu dvakrát toľko ako obývaných. A už ani nespomínajúc štatistiku, kde počet úmrtí prevláda nad počtom novorodencov v pomere... Keď Peter uviedol číslo, skoro im oči vyliezli

POZNÁMKA

Tri štáty Vyšehradskej štvorky – Maďarsko, Slovensko a Poľsko, s výnimkou Česka – zažili, dá sa povedať, historickú návštevu amerického ministra zahraničných vecí. Platí to osobitne pre Slovensko, kde naposledy bol šéf americkej diplomacie, vlastne šéfa M. Albrightová v roku 1999, neslávne známa výrokom o čiernej diere. Teda uplynuli dve desaťročia, kým sme od hlavného spojencu v Severoatlantickej aliancii počuli presný opak. Ale ako vždy nazerať na veci z nášho slovenského hľadiska – ako sa to všetko, čo sa odohralo v Budapešti, vo Varšave a v Bratislave a čo sa odohralo v nenavštvivenej Prahe, týka nás Slovákov. Tak národa, ako aj štátu.

Maďarská angličtina

Vo Varšave sa ukázalo, že ide o najzapálenejšieho spojencu trumpovských USA, ochotného prijať aj nové koncepcie obrany a rozmiestňovania amerických vojsk na území Spojencov. Praha prijala fakt, že sa jej americký minister zahraničných vecí vyhol, s ulahčením, pretože predseda českej vlády A. Babiš dostal pozvanie priamo z Bieleho domu od prezidenta Donalda Trumpa s presným dátumom – pozvanie, na ktoré prezident ČR M. Zeman márne čaká a vynahrádza si to stretnutiami so špičkou čínskeho štátu.

V našich médiách sa programu návštevy ministra zahraničných vecí USA Michala R. Pompea venovala veľká pozornosť, veď sa stretol s vrcholnými ústavnými činiteľmi, prezidentom a predsedom vlády; tretí najvyšší činiteľ bol práve v Ruskej federácii. Obyčajný občan nadobudol dojem, že najväčšími v popredí správ boli informácie, kedy a ako budú uzavreté hlavné ťahy dopravy v hlavnom meste. Takmer sa v nich nehovorilo o tom, čo sa vlastne pred Bratislavou odohralo v Budapešti...

Malý maďarský orbánovský minister Péter Szijjártó povedal, že hlavným názorom „nás Maďarov a maďarskej vlády je, že svet sa nestane lepší, ak niektoré štáty zasahujú do vnútornej politiky iných štátov alebo ich poučujú“. V tejto súvislosti sa ohradil proti tomu, aby sa kritizovali vzťahy Maďarska s Ruskom alebo s Čínou. „To francúzsky prezident Macron chodí na ekonomické fórum za účasti Putina do Petrohradu, pokiaľ ide o Rusko, je tu veľa pokrytectva, pretváranky a neúprimnosti navonok, zatiaľ čo pod povrchom sa konajú s Ruskom obchody za miliardy.“

Dalo by sa povedať, že minister bol priamy a nedával si nijakú diplomatickú servítku na ústa. Ale pre nás odznela v jeho prejave veta, ktorú si slovenské médiá a ani politika nevšimli buď z úplnej krátkozrakosti, alebo politickej či nerozumne pestovanej diplomatickej zbabelosti. Tá veta znie: „Povedal som ministrom zahraničných vecí USA, že osud sto päťdesiatich tisíc Maďarov, žijúcich v Karpatkej kotline, je pre nás veľmi dôležitý. Je to geopolitická, medzinárodná otázka, ktorú nemôžeme prehladať, ignorovať, púšťať zo zreteľa. Vždy budeme stáť za Maďarmi žijúcimi v Karpatskej kotline.“ A čo my? Ozaj náš spojenec USA považuje južné Slovensko za geopolitickú otázku? Môžeme to my prijať?

(ddk)

Peter SAGAN má na to, aby ešte dlho a úspešne kraľoval vo svetovom cyklistickom pelotóne

Tourminátor je zaľúbený – do francúzskej zelene

Matej MINDÁR – Foto: internet

Cestná cyklistika je jeden z najpopulárnejších športov. Jednorazové klasické aj etapové preteky každý rok sledujú milióny divákov a popularita tohto športového odvetvia stúpa každý rok. Nás môže tešiť, že na obrovskej popularite cyklistiky sa výrazne podieľa žilinský rodák Peter SAGAN, ktorý už teraz má v kolotoči svetovej cyklistiky vyše sto profesionálnych víťazstiev. Ako prvý cyklista v histórii získal titul majstra sveta trikrát po sebe. Na slávnej Tour de France sa so šiestimi zelenými dresmi pre najlepšieho šprintéra vyrovnal Nemcovi Erikovi Zabelovi, ktorého rekord sa zdal donedávna neprekonateľný. Teraz aj táto cyklistická legenda s uznaním predvída, že ak ho má ktosi o túto gloriolu pripraviť, nech je to práve Sagan. V diváckej ankete RTVS Najväčší Slovák sa tento matador svetových pelotónov dostal do prvej desiatky finalistov.

Kvantita, ale aj spôsob a kvalita Saganových triumfov podľa mnohých odborníkov už teraz zaradili fenomenálneho Žilincana k takým legendám, akými boli Belgičan Eddy Merckx či posledný francúzsky víťaz najslávnejších cyklistických pretekov Tour de France Bernard Hinault. Svojou komplexnosťou a vytrvalosťou dokáže zabojovať o víťazstvo nielen v rovinatých dojazdoch, ale aj v dojazdoch s krátkymi a ostrými stúpaniami. Práve táto jeho výnimočnosť mu pomohla k trojnásobnému titulu šampióna a dühovému dresu.

„Budme radi, že Slovensko má Sagana. Je to náš národný poklad, naše národné zlato. Sagan je v takej forme, že podľa mňa môže byť majstrom sveta ešte aj v budúci rokoch,“ hodnotil súťažné vyhládki slovenského tourminátora bývalý úspešný česko-slovenský tréner cestnej cyklistiky aj diplomat Kamil Haťapka.

■ OD VÍŤAZSTVA K VÍŤAZSTVU

Prvé víťazstvo v pretekoch najvyššej kategórie dosiahol hneď vo svojej prvej sezóne na pretekoch Paríž – Nice v roku 2010. O rok neskôr už na slávnej trojtýždňovej španielskej Vuelte ako úplný nováčik dokázal zvíťaziť v troch etapách. Dnes si už málokto spomenie, že jedno z troch víťazstiev sa zrodilo v poslednej slávnej kráľovskej etape v uliciach Madridu. Práve víťazstvo v záverečnej etape bolo o to cennejšie, že za sebou nechal také silné talianske šprintérske esá ako Daniele Bennati či Alessandro Petacchi.

„Som nesmierne rád, že som si ako debutant na Vuelte pripísal tretie víťazstvo. Je to skutočne príjemný pocit a vychutnávam si ho,“ povedal Sagan krátko po víťaznej etape. Nadobudnuté skúsenosti z prestížnych trojtýždňových pretekov na španielskych cestách dokázal naplno využiť v roku 2012 pri svojom prvom štarte na slávnej Tour de France. Počas troch týždňov okrem troch etapových víťazstiev ukázal v štrnástej pyrenejskej etape svoju komplexnosť a výnimočnosť. V zelenom drese pre najlepšieho šprintéra ako člen veľkého úniku dokázal v záverečnom stúpaní prvej kategórie na Mur de Péguère bez problémov súperiť s takými vrchármi, ako sú Španieli Luis León Sánchez a Gorka Izagirre či už dnes bývalý francúzsky cyklista Sandy Casar. Aj keď do cieľa prišiel na druhom mieste hneď za Španielom Sánchezom, po ťažkej a náročnej etape si veľmi rýchlo získal obdiv a srdca mnohých fanúšikov, pretože nebolo zvykom, aby víťaz šprintérskych hromadných dojazdov so zeleným dresom dokázal v ťažkej horskej etape bojovať o víťazstvo s pretekármi s vynikajúcimi vrchárskymi schopnosťami. Po tomto úspechu si od svetovej cyklistickej verejnosti zaslúžil obrovské uznanie. Vo francúzskych médiách sa začali objavovať tituly ako „Skvelý Sagan“, „Výnimočný Sagan“ či „Tourminátor“. Jeho výkony a charisma robia dodnes obrovskú reklamu Slovensku.

■ ŠEŠT ZELEŇÝCH DRESOV

Veľkými písmenami sa zapísal do dejín slávnej Tour de France ziskom už šiestich zelených dresov, z nich päť vyhral vo svojich prvých piatich štartoch. Šancu prekonať rekord Erika Zabela, ktorý vyhral zelený dres šesťkrát po sebe, stratil v roku 2017. Ešte dnes si mnohí slovenskí fanúšikovia cyklistiky spomenú na jeho kolíziu

počas záverečného šprintu v cieľovom francúzskom meste Vittel. Všetci verili, že Peter bude ďalej bojovať o šieste víťazstvo v bodovacej súťaži. Lenže verdikt rozhodcov bol nekompromisný. Mnohí sú presvedčení, že nespravodlivý a zaujatý... Už po štvrtej etape musel nedobrovoľne opustiť francúzske cesty, keď vraj nepriamo zapríčinil pád jeho obrovského rivala Brita Marka Cavendisha. Rozhodcovia tento incident krátko po skončení etapy vyhodnotili najskôr len časovú penalizáciu odrátaním tridsiatich sekúnd z celkového poradia a stratou osemdesiatich bodov v súťaži o zelený dres. O hodinu neskôr pôvodné rozhodnutie zmenili a Sagana z pretekov vylúčili.

„Rozhodli sme sa diskvalifikovať Petra Sagana z Tour de France 2017 po jeho divokom šprinte tu vo Vitteli. Ohrozil niekoľko jazdcov – Marka Cavendisha a ostatných, ktorí boli zapletení do pádu v posledných metroch šprintu,“ vysvetľoval jeden z rozhodcov. Nepomohlo ani odvolanie jeho nemeckého tímu Bora-Hansgrohe. S najsledovanejšími etapovými pretekmi sa musel predčasne rozlúčiť. Okamžite to medzi slovenskými fanúškami vyvolalo obrovskú vlnu nevole a jeho vylúčenie pripisovali za vinu samotnému Markovi Cavendishovi. Tomuto sporu dal definitívnu bodku na konci roka 2017 Športový arbitrážny súd vo švajčiarskom Lausanne, keď na základe nových dôkazov rozhodol o Saganovej nevine a konštatoval, že zrážka s Markom Cavendishom bola nešťastná a neúmyselná udalosť.

V nasledujúcej sezóne si slovenský reprezentant všetko vynahrátil ziskom šiesteho zeleného dresu, pričom nazbieral v tejto súťaži dokopy neuveriteľných štyristosedemdesiat sedem bodov.

Popri úspechoch na Tour de France je aj víťazom niekoľkých jednodňových jarných klasik. Jeho naj-

väčším úspechom sú doteraz dve víťazstvá na monumentoch Paríž – Roubaix a v pretekoch Okolo Flámska. Úspechy sa rodili aj v reprezentatívnom drese. Okrem troch titulov majstra sveta vyhral v roku 2016 vo francúzskom Plumelecu aj titul majstra Európy. Na domácej pôde sa stal niekoľkonásobným majstrom Slovenska.

■ OBDIVUHODNÁ KARIÉRA

Petrova cyklistická kariéra sa začala, keď ako sedemročný na prvých pretekoch v žilinskom lesoparku, ktoré organizovali saleziáni a Cyklistický spolok Žilina, suverénne zvíťazil.

„Hral som futbal a rodičia ma dali aj na tanečnú. Ale brat Juraj sa dal na cyklistiku a vyhral prvé dva preteky. Tak som sa tam bol pozrieť, a keď sme šli aj s trénerom v aute, tak vravel, že nech to idem i ja skúsiť.“ Práve jeho starší brat Juraj mu bol počas celej juniorskej kariéry vzorom. Na sociálnej sieti Facebook sa o ňom vyjadril: „Bez Juraja by som asi nebicykloval. On s tým začal a ja som pokračoval v jeho šľapajach.“

Prvé úspechy ho povzbudili a od deviatich rokov začal naplno trénovať v Cyklistickom spolku Žilina. Tu ho viedli tréneri Milan Novosad a Peter Zánický. V juniorskom veku sa popri cestnej cyklistike venoval aj horskej. V zimných obdobiach tiež absolvoval niekoľko cyklokrosových pretekov. V horskej cyklistike získal titul juniorského majstra sveta i Európy. Okrem toho má niekoľko pódiových umiestnení v cyklokrose z európskych a zo svetových juniorských šampionátov. Ako osemnásťročný sa musel rozhodnúť, akým smerom sa bude jeho cyklistická kariéra uberať.

„Viac ma baví horská cyklistika, cestná je väčšia drina. Po sezóne prejdem k mužom a budem si musieť zvoliť iba jednu z nich.“ Hlavný dôvod, prečo sa nakoniec rozhodol pre cestnú

cyklistiku, vysvetľoval jeho otec Ľubomír slovami: „Peter sa chcel športom aj užívať, preto cestná cyklistika. Na horských bicykloch by to bolo ťažšie, a rozhodne nie sú také populárne ako podujatia na cestách. A to sa mu neskôr stopercentne potvrdilo.“

Výsledky Petra Sagana sa odzrkadľujú zvýšeným záujmom najmenších venovať sa v budúcnosti práve cyklistike. Je veľmi potešujúce, že ako súčasná svetová športová osobnosť nezabudol na svoje korene a rozhodol sa investovať na Slovensku. V rodnej Žiline finančne a materiálne podporil mladé talenty tým, že založil vlastnú cyklistickú akadémiu.

„Rozhodol som sa vrátiť do starých koreňov, na miesta, kde som vyrastal, a pomôcť deťom, ktoré vo mne vidia inšpiráciu. Pripravili sme tak ďalší projekt, ktorý by pomohol rozvinúť slovenskú cyklistiku. Vďaka Cyklistickému spolku Žilina za všetko, čo pre mňa urobil, a chcel by som tú pomoc vrátiť. V deťoch, ktoré bicyklujú, sa vidím aj ja.“

■ VZOR PRE DORAST

Dnes môžeme s radosťou konštatovať, že jeho rozhodnutie vybudovať na Slovensku kvalitné podmienky na prípravu cyklistického dorastu prinieslo ovocie. V mládežníckych kategóriách sa dokáže mnoho mladých slovenských cyklistov bez problémov pohybovať medzi najlepšími a bojovať o popredné umiestenia. Okrem založenia vlastnej akadémie sa usiluje podporovať mladé nádejné talenty medzi najmenšími cyklistami v rámci v rámci Detskej tour Petra Sagana.

■ SKVELÁ REKLAMA

V roku 2016 ako prvý získal čestné ocenenie od ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslava Lajčáka Veľvyslanec značky

Dobry nápad Slovensko. Minister v príhovore zdôraznil: „V dnešnom otvorenom a poprepájanom svete, keď Petrove neuveriteľné výkony sledujú na živo milióny ľudí, robí tento mladý muž fantastickú reklamu aj svojej vlasti. Chcem, aby Peter vedel, že doma na Slovensku to intenzívne vnímame a oceňujeme. Kto iný ako Peter Sagan by mal byť pri zrode tradície a stať sa historicky prvým nositeľom čestného titulu Veľvyslanec značky Slovensko?“

■ MANŽELSKÝ DEFEKT

Všetci si dobre pamätáme na jeho rozprávkovú svadbu s modelkou Katarínou Smolkovou. Napriek tomu, že sa ich manželstvo skončilo po troch rokoch predčasne, majú spolu syna Marlona. „Zaľúbili sme sa do seba, prešli sme fantastickú cestu a dostalo sa nám požehnanie v podobe krásneho syna Marlona. Katka je dôležitou súčasťou môjho života, podporovala ma počas všetkých tých rokov v mojej profesionálnej kariére a je skvelou matkou. Necítim k sebe nič zlé, iba pôjdeme svojou cestou so vzájomným rešpektom. Naším spoločným zameraním bude teraz Marlon. Budeme robiť všetko preto, aby sme mu poskytli starostlivé prostredie na jeho výchovu, a budeme oddanými a milujúcimi rodičmi, ktorých potrebuje.“

V súčasnosti jazdí za nemecký tím Bora-Hansgrohe spolu s bratom Jurajom a Erikom Baškom. Ako každý rok bude bojovať o víťazstvo v jarných klasikách. Najväčšou metou tímu počas jari je uspieť aspoň na jednej monumentálnej klasike, čo potvrdil aj tímový manažér Ralph Denk.

„Stále ešte sú monumenty, kde Sagan nevyhral. Podarilo sa mu to na Okolo Flámska a na Paríž – Roubaix, veľmi blízko bol k víťazstvu na Miláno – San Remo. Želám si, aby sme sa naďalej zlepšovali. Ak sa nám podarí dosiahnuť triumf na niektorom z cyklistických monumentov a získame zelený dres na Tour de France, budeme veľmi spokojní.“

Slovenskí fanúšikovia sa môžu tešiť aj na majstrová sveta v anglickom Yorkshire, na ktorých bude mať opäť príležitosť zabojovať už o štvrtý titul majstra sveta.

V diváckej ankete RTVS Najväčší Slovák ho hlasy priaznivcov nominovali do desiatky finalistov. Málokto bude spochybňovať, že zo všetkých slovenských športovcov práve Peter Sagan najviac zviditeľnil Slovensko. Objavili sa síce názory, že niektoré výnimočné historické slovenské osobnosti by si zaslúžili viac byť medzi finalistami, ako povedzme kodifikátor prvej spisovnej slovenčiny katolícky kňaz Anton Bernolák alebo prvý predseda Slovenskej národnej rady Jozef Miloslav Hurban. Aj keď mám podobný názor, nepáči sa mi však, keď niektorí politici a novinári spochybňujú rozhodnutie Slovákov, že si nominovali osobnosti, ktoré im politicky a hodnotovo vyhovujú. Vo vyspelej demokratickej spoločnosti musíme akceptovať slobodnú vôľu občanov vyjadriť svoj názor. Pevne však verím, že nakoniec vyhrá osobnosť, ktorá bude akceptovateľná a nebude umelo rozdeľovať slovenskú spoločnosť. Úlohou tejto ankety je v prvom rade pripomenúť si kultivovanú a vyváženou diskusiu naše historické osobnosti, ktoré sa vo veľmi veľkej miere pričínili o to, že dnes sme moderný európsky národ s vlastným štátom.

Čatár Štefan ROŠKO z Kálnice hrdinsky padol pri obrane vlasti proti horthyovským okupantom O Malej vojne treba súčasníkom veľa skutočností objasniť

Text a foto: Miroslav BORCOVAN a Anton METENKO

V histórii nášho národa je niekoľko udalostí, ktoré nielen pre mladú, ale aj pre včasnú narodenú generáciu časom upadli do zabudnutia. Jednou z nich je aj dosiaľ zamlčované obdobie tzv. Malej vojny (1938 – 1939), ktorého súčasťou bolo i vyhlásenie Slovenského štátu 14. marca 1939. V tom čase na Podkarpatskej Rusi padol i kálnický občan čatár Štefan ROŠKO.

Kálničania o tomto hrdinovi donedávna takmer nič nevedeli. Súviselo to aj so skutočnosťou, že do istého času ho oficiálne uvádzali ako Štěpána Ročka a jeho pravú identitu zistil až pplk. PhDr. Eduard Stehlik z Vojenského historického ústavu. V tejto súvislosti treba pripomenúť toto obdobie našich slovenských dejín 1938 – 1939 i podobnosť so súčasnosťou, keď veľmoci aj tútorské štáty diktujú malým štátom svoju mocenskú politiku. Na druhej strane treba vysoko vyzdvihnúť hrdinské činy obyčajných ľudí, ktorí neváhali položiť svoje mladé životy pri obrane vlasti.

Po vienedskej arbitráži v novembri 1938 začalo Maďarsko pridelené územie násilne obsadzovať. Veľmi zložitá situácia bola v Podkarpatskej Rusi, kde v polovici marca 1939 dovtedy neobsadené časti územia začali obsadzovať horthyovci. Z Užhorodu sa musela napochytr sťahovať tu

Obef horthyovskej okupácie Zakarpatskej Ukrajiny v tzv. Malej vojne čatár Štefan ROŠKO z Kálnice

dislokovaná čl. divízia. Ozbrojené zložky novovzniknutého Slovenského štátu prakticky neexistovali a tvorili sa za pochodu. Po obsadení Podkarpatskej Rusi maďarská armáda v noci z 22. na 23. 3. 1939 prešla hranice a s začala obsadzovať oblasti východného Slovenska. Maďari neverili, že sa im niekto postaví na odpor. Okupanti boli prekvapení najmä bojovým nasadením pilotov, ktorí zadržali ich postup napriek málo kvalitnej výzbroji. Napriek tomu ich hrdinstvo slávil úspech a zastavili postup horthyovcov. Tí zistili, že slovenské lietadlá štartujú z letiska v Spišskej Novej Vsi. Podvečer 24. marca 1939 mesto barbarsky bombardovali; popri vojakoch zahynuli aj viacerí civilisti. Počas týchto udalostí od októbra 1938 do mája 1939, keď prebiehali posledné šarvátky, vošli do histórie ako Malá vojna. Pri bojových stretoch prišlo v nej o život päťstošesťdesiat tri vojakov. Boli

medzi nimi aj čatár aspirant Juraj Plesčák, Štefan Halienska a čatár Štefan Roško z Kálnice, ktorý sa narodil 16. 4. 1912 v Green Island, v štáte New York v USA. Bol slovenskej národnosti, evanjelického viero- vyznania. Absolvoval obecnú školu a dve meštianky a zamestnal sa ako robotník. Pristáhol sa do Kálnice a s najbližšími príbuznými býval vo Dvoroch. Po narukovaní na základnú vojenskú službu 1. 10. 1934 k 41. pešiemu pluku získal postupne hodnosť desiatnika a 13. 10. 1936 mal odísť do civilu. Rozhodol sa však vo vojenskej službe ostať a dobrovoľne, už ako poddôstojník, pokračoval v činnosti vo svojom pluku, odkiaľ ho neskôr preveli k 11. rote hraničiarskeho pluku 6 a naposledy k 9. rote pešieho pluku 7 „Tatranského“, ktorý bol dislokovaný v Podkarpatskej Rusi. Tu padol v priamom boji s horthyovcami 14. marca 1939 pri Toruni v Poloninách.

MATIČNÉ DEPEŠE

Pražská polstoročnica

Na pôde Slovenského domu v Prahe sa v polovici februára 2019 uskutočnilo spomienkové podujatie venované bilancii polstoročnice slovenských aktivít v Prahe. Za reprezentatívneho zastúpenia mnohých slovenských spolkov v Českej republike, veľvyslanca SR v Českej republike Petra Weissu, predsedu Obce Slovákov v Českej republike Dana Bárdoša, predsedníčky Slovensko-českého klubu Nadi Vokušovej, predsedu Svetového združenia Slovákov a riaditeľa Slovenského domu v Prahe Vladimíra Skalského dnešných i bývalých funkcionárov Matice slovenskej a MO MS v Prahe a početných krajských aktivistov sa uskutočnilo podujatie, ktoré reflektovalo pol storočia slovenských aktivít v českom hlavnom meste.

Veľký aj batôžkový

Vo februári vrcholí čas plesov a bál. V Mestskom kultúrnom stredisku v Štúrove sa začiatkom tohto mesiaca vďaka príčineniu a úsiliu obetavých organizátorov a donorov uskutočnil už dvadsiaty ôsmy Matičný reprezentačný ples. O otvorenie plesovej zábavy sa postarali mladí tanečníci z tanečnej školy Latino & Standard Dance zo Štúrova, do tanca vyhrávala hudobná skupina ARETIC z Považskej Bystrice, ktorá mala v Štúrove tento rok premiéru, zato Garážanka z Trenčína je tu ako doma. Muzikanti podali skvelý výkon, rozihrali žilky všetkým účastníkom a vytvorili skvelú náladu. Matičiari v Štúrove každý rok popri „veľkom“ organizujú aj Batôžkový bál. Tento sa uskutočnil v polovici februára v budove Matice slovenskej v Štúrove a úspechom u plesajúcich sa vyrovnal prvému bálu.

Ivanská sedemdesiatka

Päťdesiate roky 20. storočia sú obdobie, keď sa začínajú písať aj dejiny matičiarov v Ivanke pri Nitre. Zakladajúce valné zhromaždenie MO MS sa tu uskutočnilo 17. februára 1949 a jeho zvolávateľom bol tamojší farár Šimon Gallo, ktorý bol aj prvý predseda Matice slovenskej v obci. Ivanskí matičiari si sedemdesiate výročie založenia svojho miestneho odboru pripomenuli slávnostnou výročnou členskou schôdzou a akadémiou, ktoré sa konali takmer presne na výročie svojho vzniku – 16. februára 2019. Po zhodnotení činnosti za rok 2018, ocenení jubilantov a predstavení hlavných podujatí v roku 2019 sa postupne sála kultúrneho domu naplnila účinkujúcimi na slávnostnej akadémii, kde vystúpili žiaci miestnej základnej školy, domáca Ivančanka, Janikovská studnička a Šuriančanka.

Kolotoč hľadania

Vari najzručnejší a najznámejší spomedzi súčasných rezbárov Vladimír Morávek (*1949 Štefanov na Záhorí) bilancuje a predstavuje tvorbu minulých rokov, ale aj aktuálne vytvorené diela realistických, abstraktno-poetických, fantazijských i dekoratívnych foriem v Galérii Slovenského rozhlasu na Mýtnej ulici v Bratislave na výstave s názvom Kolotoč hľadania. Betlehem, anjeli, torzá, klauni, ale aj koníky ako v karuseli životného pohybu sú odrazom intelektuálnych ponorov a profesionálnych zastavení tohto všestranného tvorca, ktorý bol po odbornej príprave v rokoch 1975 – 2006 kameramanom STV a od roku 2006 umelcom v slobodnom povolaní.

Prípravuje Emil SEMANCO

Matica slovenská Mesto Spišská Nová Ves

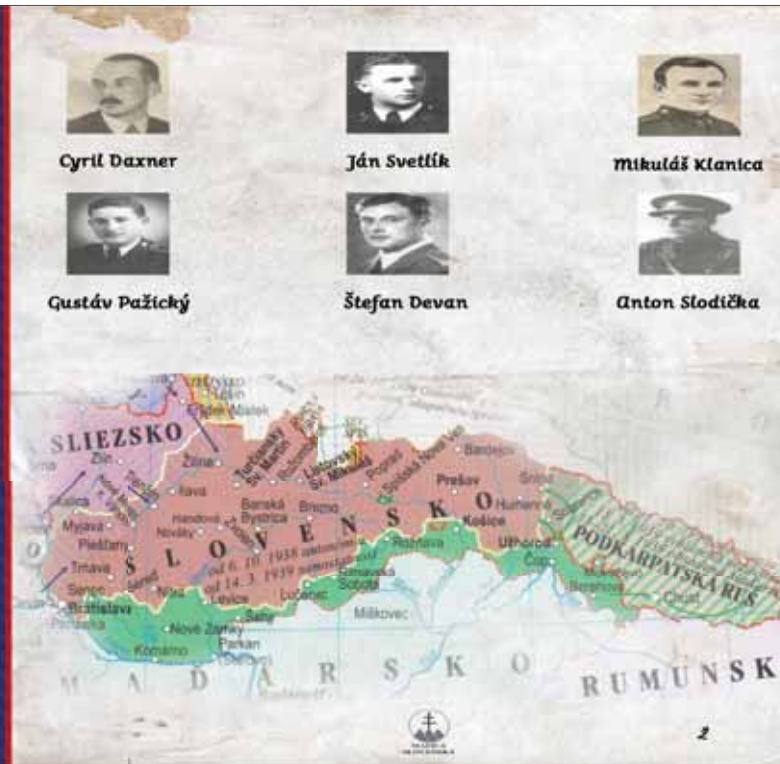
srdečne pozývajú na podujatie venované
tragickým udalostiam k

80. výročiu bombardovania mesta maďarským letectvom a vyvrcholenie Malej vojny

Spišská Nová Ves 22.3. 2019 (piatok)
11:00 hod. – koncertná sieň Reduta
Dramatická scéna v podaní matičných divadelníkov
"Hrdinovia Malej vojny"

Predstavenie novej monografie vedeckého
tajomníka MŠ P. Mičianika s názvom
"Malá vojna Maďarska proti Slovensku 1938 – 1939"

14:00 hod. – Pamätník obetiam bombardovania mesta
(pri Evanjelickom kostole)
Príhovory hostí, slávnostný akt kladenia vencov a kultúrny
program

Cyril Daxner

Ján Svetlík

Mikuláš Klanica

Gustáv Pažický

Štefan Devan

Anton Slodička

V očovskej knižnici spomínali na básnika aj na primáša Pri krásnych veršoch aj pri melódiách

Viera ŠIMKOVIČOVÁ, predsedníčka MO MS v Očovej

V Obecnej knižnici v Očovej sa 6. februára stretli členovia MO MS a občania na spomienkovom stretnutí pri príležitosti deväťdesiateho výročia narodenia Rinalda Oláha a sto sedemdesiatom výročí narodenia Pavla Országha Hviezdoslava. Prvú časť spomienkového popoludnia venovali slatinskému Paganinimu – Rinaldovi Oláhovi, legendárnemu primášovi a spoluzakladateľovi SLUK-u. Životnú

a umeleckú cestu hudobníka priblížila predsedníčka MO MS a po nej vystúpili Paľko Bizík a Richard Lauroško s piesňami, ktoré hrával práve husľový virtuóz, rodák zo Zvolenskej Slatiny. Spevom prítomných potešili dievčatá z DFS Poľana A. Beláčková, L. Váľková, T. Šoučiková, K. Novodomcová, D. Sámeľová a V. Sámeľová. Druhá časť stretnutia bola zame-

raná na práve pripomínané jubileum Pavla Országha Hviezdoslava, kde predneseným reminiscenčným príhovorom žiaci miestnej základnej školy Sámeľová, Bučko a Blaško pod vedením učiteľky obohatili stretnutie ukázkami z básnikovej knihy Zuzanka Hraškovie. Program pútavo doplnila Ing. Mária Biziková prerazprávaním deja poetových eposov Ežo a Gábor Vlkolinský.

Účastníci spomienkového podujatia na básnika P.O. Hviezdoslava a skvelého primáša R. Oláha v Obecnej knižnici v Očovej

Spomienkové podujatie k výročiu Jozefa Cigera Hronského Najkrajšie slová sú skutky

Text a foto: Daniel KLIMENT a Ondrej BARANEC, OMM Zvolen

Matičiari a niekoľko vlastenci si 22. februára v Parku Ľudovíta Štúra vo Zvolene pripomenuli 123. výročie narodenia Jozefa Cigera Hronského (1896 – 1960). Hronského zvyknú označovať aj ako filozofického mediátora, čo vystihuje i názov jednej z jeho esejí – Lepšie začať svetielko ako prekĺňať tmu... Je v nej aj táto podnetná myšlienka a možno aj odkaz pre súčasníkov: „Dobrá myšlienka má nesmiernu moc, nezastaví ju

Na slávnostnej spomienke na spisovateľa a činovníka Matice slovenskej Jozefa Cigera Hronského vo Zvolene účinkovali aj účastníci súťaže Šaliansky Mat'ko v recitácii jeho povestí.

nič na svete: ani cenzor, ani bajonety, a ušľachtí človeka.“

Bol krásny snečný deň, aj keď so silným vetrom, ale zúčastnených na spomienkovom akte to neodrádzalo. K trom desiatkam prítomných sa prihovorili predseda Mladej Matice vo Zvolene Ondrej Baranec a podpredseda Matice slovenskej Marek Hanuska. V prejavoch vyzdvihli osobnosť J. C. Hronského a jeho prínos pre

Maticu slovenskú a pre slovenský národ. Nezabudli pripomenúť, aby sme my Slováci držali pokope a nehádali sa pre stranícku príslušnosť, ale spoločne pracovali pre slovenský národ a zveľaďovali ho. Po príhovoroch účastníci položili k Hronského buste veniec a zaspievali štátnu hymnu. Symboliku spomienky podčiarkli dvaja šikovní recitátori, účastníci súťaže Šaliansky Mat'ko Jozefa Cigera Hronského. Stretnutie sa približne po trištvrté hodine skončilo priateľským podaním rúk a s vierou, že nabadúce mu venuje pozornosť viac Zvolenčanov. Nech je pre nich podnetom a výzvou Hronského odkaz: „Najkrajšie slová, sú skutky!“.

OČAMI MATIČIARA

Keď mi naša kolegyňa, matičiarka, členka výboru MS, Anna Dubovcová na poslednom výbere MS darovala knižočku svojich veršov, ktorú nazvala Medzi nebom a zemou, netušila som, že v nich nájdem toľkú vŕcnosť a odvahy...

Láska je večná

Už prvé verše naznačujú, že výpoveď autorky bude veľmi intímna a bôlna. Ale nie je to nezvyčajná kombinácia citov, lebo básnikom prichádza na pomoc múza najčastejšie práve v čase žiaľu a bolesti.

Anna Dubovcová vyspievala svoj žiaľ a bolesť nad stratou milovaného muža vo veľmi čistých a precitovaných veršoch. Nebýva často, aby sa intímna lyrika až tak poznaťtne dotýkala milovanej bytosti. Ale Anna Dubovcová nemusí objekt svojej lásky skrývať, ba práve naopak, necháva a oslovuje ho v svojich myšlienkach a túžbach tak nástojčivo, že chvíľami máme dojem, že ho poznáme aj my čitatelia.

Láska medzi mužom a ženou, povýšená na lásku manželenskú, je to najkrajšie, čo človek na tejto zemi dostal ako dar najzáčnejší. Vŕcnosť a túžba po objatí a plnosti lásky, ktorá smrťou milovaného manžela odišla, je nástojčivá, túžobná a, žiaľ, nenaplnená. Autorka sa vracia k spoločným chvíľam, dňom naplneným hlbokým citom a vzájomnou príťažlivosťou.

Verše intímneho a hlbokého citu lásky, ktorý sa v živote odohráva naozaj ako zážrak medzi nebom a zemou, ako nazvala autorka svoju zbierku, nás však presvedčujú o tom, že v každom smútku a každom žiali i keď zranení musíme zotrvať tu na zemi. Možno aj preto, aby sme či už veršami, postojmi alebo aj holým bytím svedčili o tom, že láska je večná. Že sa nekončí ani smrťou, ani odlúčením. Lebo ako to napísal iný básnik Laco Novomeský: „Smrť je len nenávratno, iba zabudnutie je koniec života.“

A tak treba našej kolegyňi poďakovať za toto krásne vyznanie i za to, s akým nadšením interpretuje diela klasikov na významných matičných podujatiach a svojím recitátorským umením prispieva k ich dôstojnej atmosfére. Ona sama je živým príkladom toho, že ak láska poznačí náš život, tak jej sila nás bude dvíhať, aby sme vždy videli nebo nad hlavou a pod nohami cítili pevnú zem.

Dáša MACHALOVÁ

ROZLÚČKA S I. KRUŽLIKOM AJ V BRATISLAVE

V Slovenských národných novinách č. 6 sme so smútkom v duši informovali o smrti najstaršieho matičiara na svete Imricha Kružliaka, ktorý nás opustil 2. februára 2019 v nemeckom meste Unterhaching. V novinách sme omylom uviedli dátum jeho smrti o jeden deň skôr. Rodine, smútiacim aj našim čitateľom sa ospravedľujeme. Okrem pohrebu, ktorý sa konal v Nemecku, bude rozlúčka so zosnulým aj v Bratislave. Svätá omša sa bude konať 17. marca o 12. hodine v Dóme sv. Martina.

(red)

vydavatel.sk
SLOVAKIA ONLINE
tasr.

V Košiciach si pripomenuli významnú udalosť Slovenského povstania 1848 – 1849
Štúr a Hurban opäť v metropole východu

Peter SCHVANTNER – Foto: Marco Gajdoš

„Kráľovské mesto Košice na mňa urobilo dojem veľkého mesta...“ To boli slová Jozefa Miloslava Hurbana, ktorého revolučné udalosti rokov 1848 – 1849 v sprievode slovenských dobrovoľníkov priviedli do Košíc. Práve sto sedemdesiate výročie od ich príchodu do metropoly východného Slovenska si pripomenula Matica slovenská presne v deň tejto udalosti, teda 24. februára 2019.

Revolúcia národov z rokov 1848 – 1849 povzbudila vôľu slovenského národa vstúpiť na politickú mapu Európy. Maďarskí revolucionári vedení Ľudovítom Košutom sledovali svoje vlastné ciele a so slovenskými predstaviteľmi sa nechceli spájať ani dohovoriť, preto Slováci iniciovali vlastné povstanie. Na Myjave 19. septembra 1848 v dome vdovy Anny Kolényovej Jozef Miloslav Hurban už ako predseda Slovenskej národnej rady vyhlásil „neodvislosť“ od uhorskej vlády, čo bol v podstate začiatok povstania. To, ako je známe, sprevádzali tri ozbrojené výpravy

FOTORIPOST

a aj vďaka pomoci slovanských národov – Srbov, Čechov, Moravanov a Chorvátov – vyše osemtisíc slovenských dobrovoľníkov statočne bojovalo za revolučné idey a ciele, pričom pri ich šírení postúpili až do Abova i na Zemplín. Revolúcia zaviedla hurbanovcov aj do Košíc, kde tiež tmočili a predniesli revolučné tézy o národných právach Slovákov.

Významné dejinné udalosti si pripomenuli matičiari v nedeľu 24. februára 2019 priamo v Košiciach. Podujatie sa začalo sprievodom pod historickými národnými zástavami od Slovenského technického múzea na Hlavnej ulici a pokračovalo k buste Jozefa Miloslava Hurbana. Potom sa sprievod premiestnil k reliéfu Ľudovíta Štúra a Jonáša Záborského, ktorý pripomína ich príchod do mesta v revolučných rokoch. V čele sprievodu kráčali mladí matičiari oblečení v dobových kostýmoch, pričom ich sprevádzal dychový orchester. Pri oboch zastaveniach predseda MS Marián Gešper zdôraznil význam národného odhodlania hurbanovských dobrovoľníkov ako príklad dnešku. Za košických matičiarov sa prihovoril účastníkom slávnosti riaditeľ D MS v Košiciach Michal Matečka. Matičný FS Živena zaspieval pri oboch zastaveniach národné hymnické piesne. Potom sa sprievod presunul do priestorov v budove D MS v Košiciach, kde Divadelný kolektív Janka Jesenského predviedol dramatiáciu s názvom Štúr a Hurban s nami!

Slovenská revolúcia, resp. Slovenské povstanie z rokov 1848 – 1849 patrí k významným udalostiam našich dejín. Jedným z jeho najväčších „výdobytkov“ je sformovanie Slovenskej národnej rady. Národná rada je aj dnes, len s mierne pozmeneným názvom, základným ústavným pilierom terajšej Slovenskej republiky. Raz za štyri roky sa Slováci môžu zúčastniť na slobodných všeobecných voľbách, za ktoré tak horlivo aj bojovali Jozef Miloslav Hurban, Ľudovít Štúr, Daniel Bôrik, Bohuš Nosák a ostatní členovia národnej rady. Bez inštitútu SNR sa nezaobíhajú ani ďalšie významné slovenské dejinné udalosti, a to vrátane Martinskej deklarácie prijatej SNR po prvej svetovej vojne 1918, SNP 1944, zákona o federácii v roku 1968, Deklarácie o zvrchovanosti či vzniku Slovenskej republiky v roku 1993.

ČITATEĽSKÁ SŤAŽ

V piatom tohtoročnom čísle SNN sme v rozhovore s bývalým hokejovým reprezentantom Ľubomírom Sekerášom spomínali na pády a úspechy slovenského hokeja. Medziinými sme pripomenuli aj skutočnosť, ako sa náš hokej do slova driapal z prepadačky C skupiny opäť medzi svetovú hokejovú elitu. Jeden z najväčších úspechov nášho hokeja v minulých rokoch bol spojený so XVII. ZOH a my sme sa pýtali, kde sa uskutočnili? Správna odpoveď: v nórskom Lillehammeri od 12. 2. do 27. 2. 1994. Vyžrebovali sme týchto výhercov: Adriana Hruzová, Bratislava; Eva Kubiková, Krupina; Jakub Chvojka, Trenčín.

• Tentoraz nás zaujíma, či je medzi desiatimi osobnosťami ankety Najväčší Slovák aj nejaký športovec. Ak áno, uveďte jeho meno...

Svoje odpovede posielajte na známu redakčnú adresu, ktorú nájdete aj v tiráži týchto novín, našej administrátorke Ľubici Rišiaňovej do 18. marca t. r.

(se)

Matičiari pod historickými zástavami pri buste Jozefa Miloslava Hurbana na Hlavnej ulici v metropole východu

Počas dvoch zastávok revolučné udalosti spred sto sedemdesiatich rokov priblížil predseda MS Marián GEŠPER.

Popri dychovej kapele na čele historického sprievodu sa o peknú atmosféru podujatia postarali členky matičného FS ŽIVENA. Vľavo riaditeľ košického Domu MS Michal MATEČKA.

Divadelný kolektív Janka Jesenského predviedol v košickom Dome MS dramatiáciu udalostí z meruósmych rokov pod názvom Štúr a Hurban s nami!

PRIPOMÍNAME SI

9. marca

– stopäť rokov od smrti národovca, dlhoročného predsedu SNS Dr. Pavla Mudroňa (1835 – 1914)

– pred osemdesiatimi rokmi (1939) sa začala vojenská akcia pravej vlády proti slovenskej autonómii, ktorú nazvali Homolov puč, aby sa politici alibizovali a vina padla na jedného generála

– okrúhle životné jubileum má poetka a esejistka Dana Podracká; z jej poézie spomeňme aspoň zbierky Hriech, Meno, Vysoká zver..., z esejí knihy Mytológia súkromia, Jazyky z draka a i.

10. marca

– v Zemianskom Podhradí sa pred sto sedemdesiatimi rokmi narodil publicista a bibliograf Ľudovít Rizner (1849 – 1913), autor školských učebníc; jeho najvýznamnejším dielom je šesťzväzková Bibliografia slovenského písomníctva od najstarších čias do roka 1900

– sedem rokov, čo rómske deti založili oheň na hradnom kopci Krásna hôrka, od ktorého sa chytilo krovie, plamene zasiahli hrad, ktorý vyhorel aj s časťou vzácnych pamiatok; doteraz nie je areál prístupný verejnosti

11. marca

– Jozef kardinál Tomko, slovenský kňaz, vysoký predstaviteľ Svätej stolice, emeritný prefekt pre evanjelizáciu národov sa dožíva požehnaných deväťdesiatich piatich rokov

12. marca

– sto rokov (1919), čo maďarský parlament schválil zákon o Slovenskej krajine v Zadunajsku, územie s metropolou Békešská Čaba malo byť autonómnu republikou v rámci Maďarska; zákon sa nikdy nerealizoval

13. marca

-- v roku 1939 si dal Dr. Jozef Tiso slovenskými autonómnymi orgánmi odsúhlasiť cestu do Berlína na pozvanie A. Hitlera; tam mu Hitler oznámil, že Nemecká ríša obsadzuje Čechy a Moravu a ak Slovensko nechce padnúť za obeť svojim susedom (Maďarsku a Poľsku), musí vyhlásiť samostatnosť, ktorú mu Nemecko bude garantovať (80. výročie)

– sedemdesiatpäť rokov má Jozef Markuš, bývalý predseda Matice slovenskej

14. marca

– pred osemdesiatimi piatimi rokmi sa narodil Eugen A. Cernan, americký kozmonaut slovenského pôvodu

– osemdesiat rokov od vzniku prvej Slovenskej republiky (1939 – 1945)

15. marca

– pred sto sedemdesiatimi piatimi rokmi sa narodil stavitel Ján Bobula (1844 – 1903), nositeľ Rytierskeho kríža cisára Františka Jozefa za architektúru, o. i. projektoval prvú budovu Matice slovenskej v Martine

– v roku 1939 (pred osemdesiatimi rokmi) Národná rada moravských Slovákov uvítala vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky a žiadala pripojiť kraje, obývané moravskými Slovákami, k novému štátu; v čase, keď ich Nemci obsadili, to už bolo bezpredmetné

– pred štyridsiatimi piatimi rokmi zomrel v Mníchove významný politik prvej Slovenskej republiky Ferdinand Durčanský (1906 – 1974)

(jč)